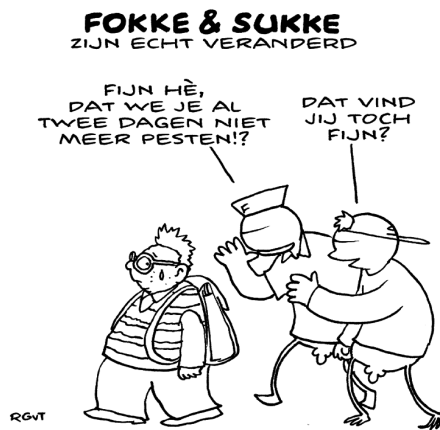

Antisociaal gedrag

Kan het ietsje minder ?

Een onderzoek naar middelen op school die antisociaal gedrag kunnen verminderen.

Docentenonderzoek 2017-2018
Jennifer Derks
Zuidwesthoekcollege Ossendrecht

VOORWOORD

Voor u ligt het onderzoekverslag van een praktijkonderzoek op mijn school, het Zuidwesthoekcollege in Ossendrecht. Sinds 2005 ben ik daar werkzaam, eerst als docent verzorging en later als docent mens en natuur. Gezien mijn ervaringen met andere (VMBO-)scholen viel mij het antisociaal gedrag in onze school op. In mijn beleving waren (zijn) er op mijn school meer incidenten dan ik gewend was.

Van september 2017 tot en met juli 2018 ben ik bezig geweest met het onderzoek en het schrijven van het onderzoekverslag. Ik vond het erg interessant om mij te verdiepen in oorzaken van antisociaal gedrag. Dit deel is niet in mijn onderzoekverslag opgenomen omdat dit niet het doel was van dit onderzoek. De door mij afgenomen interviews vond ik inspirerend, en heeft mij aan het denken gezet. Door zo bezig te zijn met dit onderwerp kwam ik op het einde van het onderzoek nog met een geheel nieuw idee om het antisociaal gedrag op school te verminderen. Dit heb ik als nawoord toegevoegd.

Bij deze wil ik graag mijn begeleider van AOS, Kitty leuwerink bedanken voor haar fijne begeleiding en ondersteuning tijdens dit traject. Ook wil ik de mijn geïnterviewde collega's bedanken voor hun inspirerende antwoorden op mijn vragen. Tenslotte wil ik Nienke van der Malen bedanken voor haar redigeer werk en haar kritische kanttekeningen.

INHOUDSOPGAVE	pagina
Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Samenvatting	5
1. Inleiding	6
1.1 Probleemschets	6
1.2 Wat is het onderzoeksdoel	8
1.3 De onderzoeksvraag	8
2. Wat is antisociaal gedrag	8
3. Bestaande middelen	8
3.1 Inleiding	9
3.2 Preventieve maatregelen	9
3.3 Strafmaatregelen	9
4. Andere interventies	12
4.1 Inleiding	12
4.2 Programma's die de schoolorganisatie en klassenmanagement veranderen	13
4.3 Cognitieve gedragstherapie	14
4.4. Mentorinterventies	14
4.5 Reboundvoorzieningen	14
5. De methode	15
5.1 Inleiding	15
5.2 De onderzoek instrumenten	15
5.3 Het instrument interview	15
5.3.1 Het doel van het interview	16
5.3.2 Verantwoording onderzoeksinstrument interview	16
5.3.3 De procedure	16
5.3.4 Verantwoording vragen interview	16
5.3.5 Verantwoording deelnemers interview	17
5.4 De Procedure	17
6 De resultaten	18
6.1 Inleiding Analyses van de gegevens	18

6.2	Data analyse	
6.2.1	Data analyse behorende bij deelvraag 4	18
6.2.2	Data analyse behorende bij deelvraag 6	21
7	Conclusies, discussie en aanbevelingen	25
7.1	Inleiding	25
7.2	Conclusies	25
7.2.1	Conclusies die tevens antwoord geven op de hoofdvraag	25
7.2.2	Conclusies die horen bij deelvraag 4	25
7.2.3	Conclusies die horen bij deelvraag 6	26
7.3	Discussie	27
7.4	Aanbeveling	29
Nawoord		31
Literatuurlijst		35
Bijlagen		
Bijlage 1	Brief voor mini enquête	36
Bijlage 2	De interview vragen	37
Bijlage 3	De uitgewerkte interviews	39
Bijlage 4	Uitnodiging interview	62

Samenvatting

In dit onderzoek wordt onderzocht welke middelen het zuidwesthoekcollege heeft om antisociaal gedrag te verminderen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen bestaande middelen en middelen die uit de literatuur werden verkregen.

Antisociaal gedrag wordt hier gedefinieerd als "Handelingen die afbreuk doen aan het welbevinden van anderen". Op het zuidwesthoekcollege geven docenten aan dat het dagelijks terugkerende antisociaal gedrag gevolgen heeft voor hun welbevinden. In dit onderzoek worden 6 medewerkers op verschillende posities in de organisatie geïnterviewd. In deze interviews wordt hun gevraagd of de genoemde middelen volgens hen een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag, waarom ze dit vinden en aan welke voorwaarden deze middelen moeten voldoen om kans van slagen te hebben. Binnen het interview werd vooral een beroep gedaan op de ervaringsdeskundigheid van de deelnemers.

Van school sturen, leerwerktrajecten en cognitieve therapie worden door alle deelnemers gezien als middelen die het antisociaal gedrag op school verminderen. Buddy's staat op de tweede plaats als middel die het antisociaal gedrag kan verminderen.

Ondanks dat er 150 leerlingen per 4 weken in het Zuidwesthoekcollege eruit gestuurd worden, wordt dit het minst gezien als een middel om antisociaal gedrag terug te dringen.

Er zijn de meeste twijfels over de bijdrage die rebound kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Er zijn 25 aanbevelingen gedaan die ter overweging genomen kunnen worden.

1 Inleiding

1.1 Probleemschets

In de afgelopen 12 jaar heb ik het vak Verzorging/Mens en Natuur gegeven op het Zuidwesthoekcollege in Ossendrecht. Een plattelands VMBO -school, gelegen in een bosrijke omgeving met zo'n 600 leerlingen. De leerlingen komen uit Woensdrecht, Bergen op Zoom en de omliggende gemeentes. Op het zuidwesthoekcollege worden vier profielen aangeboden . Bouwen, wonen en interieur, Zorg en welzijn, economie en ondernemen, en tenslotte Horeca, bakkerij en recreatie

Ik zie bij mij op school veel antisociaal gedrag en ongemotiveerde leerlingen. Dit uit zich in een grote mond hebben, niet van plan zijn mee te doen in de lessen, storende geluiden maken, docenten provoceren, geen spullen bij zich hebben, geen huiswerk maken enz. Al met al onrustige klassen.

Daarnaast heb ik navraag gedaan bij collega's van mijn team (team 2). Ik legde hen via de schoolmail de twee volgende vragen voor (zie bijlage 1):

1. Hoe vaak heb je als docent te maken met antisociaal gedrag.

2. Heeft dit antisociaal gedrag invloed op jouw welbevinden ?

In de twee onderstaande tabellen geef ik het resultaat van deze kleine enquête.

Tabel 1 Hoe vaak heb je als docent te maken met antisociaal gedrag. (N = 10)

dagelijks	7 docenten
wekelijks	2 docenten
maandelijks	1 docent
nooit	0 docenten

Tabel 2 Heeft dit antisociaal gedrag invloed op jouw welbevinden ? (N = 10)

veel	1 docent
regelmatig	7 docenten
weinig	0 docenten
niet	2 docenten

In het medewerkeronderzoek (Grinsveld, 2017) werd de volgende open vraag gesteld: Wat bevalt u het minst aan het werken op uw school ? Vijftien procent van de medewerkers gaven als antwoord het ongemotiveerde gedrag van sommige leerlingen. De onderzoekers van het medewerkeronderzoek noemde dit percentage "relatief hoog".

Docenten hebben regelmatig te maken met storend gedrag. In tabel 3 staan de frequenties weergegeven van een aantal vormen en indicatoren van antisociaal gedrag in het schooljaar 2016-

2017 (Magister; magister is een software programma waarin leerlingenadministratie wordt bijgehouden) bij het Zuidwesthoekcollege.

Tabel 3 Frequentie vormen en indicatoren van antisociaal gedrag

Vorm antisociaal gedrag	Frequentie in het schooljaar 2016-2017
Boeken vergeten	3140
Huiswerk vergeten	2605
Geschorst (aantal uren)	1105
Ongeoorloofd afwezig (aantal uren)	567
Spijbelen (aantal uren)	1212
Ongeoorloofd te laat	1257
Uitgestuurd	641

Om deze getallen in perspectief te kunnen plaatsen zijn een aantal gegevens van belang. Zo bestaat een schooljaar uit 200 dagen en heeft onze school in het schooljaar 2016-2017, 585 leerlingen. Aangezien Magister niet altijd consequent wordt ingevuld, geven deze getallen een ondergrens .

Begin dit schooljaar is Zuidwesthoekcollege gestart met een “herstellokaal”. Leerlingen moeten zich hier onder andere melden als ze eruit gestuurd zijn. De ingezette collega’s houden bij hoeveel leerlingen er uitgestuurd worden. In tabel 4 worden de items “eruit gestuurd en “ geschorst “ bij het Zuid Westhoekcollege vergeleken met vergelijkbare VMBO school ‘t Ravelijn in Steenberg (ruim 600 leerlingen).

Tabel 4 Zuidwesthoek vergeleken met ‘t Ravelijn

	Zuidwesthoekcollge	‘t Ravelijn
Eruit gestuurd	Plus minus 150 leerlingen per 4 weken (bron herstellokaal) schooljaar 2017-2018	Plus minus 27 leerlingen per 4 weken (bron locatiedirecteur ‘t Ravelijn) schooljaar 2017-2018
geschorst	1295 uur (magister) Schooljaar 2016-2017	661 uur (magister) Schooljaar 2016-2017

Tenslotte scoorden wij met de eindexamens bij de afdeling Kader het afgelopen jaar als een van de slechtste van Nederland. Van de 100 scholen in Nederland waren er drie scholen die lager scoorden. In Tabel 5 worden de slagingspercentages van schooljaar 2016-2017 van het Zuidwesthoekcollege vergelijking met ‘t Ravelijn(bron Magister).

Tabel 5 Slagingspercentage Zuidwesthoekcollege/ t’ Ravelijn schooljaar 2016-2017

afdeling	Slagings % ZWH	Slagings% ‘t Ravelijn
basis	95	100
kader	78	96
MAVO	94	82

Het gedrag van leerlingen, de ongemotiveerdheid en de resultaten heeft een groot aantal gevolgen. In de klas ontstaan situaties waar leren niet meer centraal staat. Docenten hebben minder plezier in

hun werk. Docenten en assistenten geven aan dat ze regelmatig klassen als minder veilig ervaren . Ook maakt de directie zich zorgen over de resultaten. Te lage resultaten leidt tot controle door de inspectie en in het ergste geval tot intrekking van de examenbevoegdheid van de school. De directie hoopt, dat door onder andere het verminderen van het antisociaal gedrag de resultaten beter worden. Om het gedrag van leerlingen met antisociaal gedrag enigszins te verminderen, zet de school een aantal middelen in waaronder het organiseren van studiedagen met als thema: "hoe ga je om met leerlingen die antisociaal gedrag vertonen" . Daarnaast worden structurele middelen ingezet tegen antisociaal gedrag. Voorbeelden hiervan zijn: strafwerk, verwijdering uit de klas, schorsen, klokrooster (bij zes keer te laat komen) en blokrooster. Deze worden verder toegelicht in hoofdstuk 3.

Wanneer wat wordt ingezet is niet altijd even duidelijk en varieert per situatie , docent, coördinator en teamleider. Er is nog geen eerder onderzoek gedaan naar het antisociaal gedrag binnen onze school. Wel is er recent een lezing (2018) en twee workshops (in 2017 en in 2018) gegeven met als middel: " hoe om te gaan met antisociaal gedrag".

1.2 Het onderzoeksdoel

Ik wil onderzoeken welke middelen (bestaande en uit de literatuur) onze school heeft om leerlingen, die antisociaal gedrag vertonen, aan te zetten tot gewenst gedrag.

1.3 De onderzoeksvraag

Uit het onderzoeksdoel komt de volgende onderzoeksvraag:

Hoofdvraag:

Welke middelen leveren een bijdrage aan het verminderen van antisociaal gedrag volgens medewerkers van het Zuidwesthoekcollege.

1. Wat is antisociaal gedrag?
2. Welke middelen zet het Zuidwesthoekcollege in om antisociaal gedrag op school te verminderen?
3. Wat zijn de voordelen en nadelen van deze middelen?
4. Hoe kan je deze middelen effectiever maken/inzetten?
5. Zijn er nog andere interventies die het antisociaal gedrag kunnen verminderen?
6. Hoe staan collega's tegenover mogelijke nieuwe interventies?

2 Het theoretisch kader

2.1 Wat is antisociaal gedrag

Antisociaal gedrag wordt op verschillende manieren gedefinieerd. Voor dit onderzoek wordt gekozen voor de definitie die de Inspectie van het Onderwijs geeft: "Handelen dat afbreuk doet aan het welbevinden van anderen". Deze definitie geeft in een schoolsituatie voldoende mogelijkheden voor interpretatie van antisociaal gedrag (Rip, 2009). Bovendien komt deze definitie overeen met de op scholen gebruikelijke term "storend gedrag". Voorbeelden van gedrag in het onderwijs waarbij leerlingen afbreuk doen aan het welbevinden van anderen (antisociaal gedrag) moet men niet alleen

denken aan brutaal zijn, medeleerlingen pesten, schreeuwen in de klas maar ook aan boeken vergeten, niet je huiswerk maken, te laat komen en in de klas met dingen bezig zijn die geen betrekking hebben op de les (b.v. bezig zijn met de telefoon). Deze zaken belemmeren de lesgang en zijn daarom storend voor de leerlingen die het goede gedrag (huiswerk maken enz.) vertonen.

3 Welke middelen zet Zuidwesthoekcollege in om antisociaal gedrag te verminderen

3.1 Inleiding

Om het gedrag van leerlingen met antisociaal gedrag enigszins te sturen, zet Zuidwesthoekcollege structureel een aantal middelen in. Dit doet zij enerzijds door preventieve maatregelen toe te passen en anderzijds door de betreffende leerlingen te straffen. In dit hoofdstuk worden deze middelen op een rijtje gezet.

3.2 Preventieve maatregelen

Het is natuurlijk verstandig om niet alleen met belonen en straffen leerlingen aan te zetten tot gewenst gedrag. De school is dan ook op zoek naar preventieve maatregelen, die het antisociaal gedrag binnen school kunnen verminderen. Dit jaar zijn onder andere twee studiemiddagen georganiseerd, waarbij de leerling met het kort lontje centraal stond. Pedagoog Hans Kaldenbach (2017)zette uiteen hoe je korte lontjes zonder oeverloze discussie kan aanzetten tot gewenst gedrag. De school probeert, naast het opleiden van docenten, het antisociaal gedrag te verminderen door de lesverloop meer te structureren. Er zijn een aantal maatregelen met betrekking tot structuur genomen, zoals: de docent staat in het begin van de les bij de deur en ontvangt daar de leerlingen, de namen van de leerlingen worden in begin van de les opgenoemd en de docent geeft weer wat de leerdoelen van de lessen zijn. Zo weten leerlingen waar ze aan toe zijn en worden ze tot op zekere hoogte geduwd in een bepaalde structuur.

Naast structuur wordt er tijdens klassengesprekken in de mentorlessen aandacht besteed aan sociale veiligheid. Tenslotte kunnen gesprekken met ouders en individuele leerlingen ingezet worden om leerlingen te bewegen zich meer sociaal te gedragen.

3.3. Strafmaatregelen

Time-out, strafwerk schrijven, verwijderen uit de klas, klokrooster (bij zes keer te laat komen), blokrooster, nablijven en schorsen zijn de meest gebruikte strafmaatregelen die de school treft. Wanneer wat wordt ingezet is niet altijd even duidelijk en per situatie, docent, coördinator en teamleider verschillend. Er zitten (soms grote) verschillen in welke maatregel toegepast wordt. Een alles omvattende strafprotocol is er niet op school. Een rede voor dit laatste zou kunnen zijn dat er steeds naar maatwerk gezocht wordt. Wel zijn er een aantal gestandaardiseerde regelingen, zoals de 'Regeling ter voorkoming van seksuele intimidatie, agressie, geweld (waaronder pesten) en discriminatie', het pestprotocol en het "Handelingsprotocol Veilige School". Deze dienen om duidelijkheid te geven aan ouders en leerlingen.

Leerlingen die een Time-out kaart hebben (per schooljaar rond de 5 leerlingen) mogen de klas verlaten als zij een time out nodig hebben. Dan kunnen ze even tot rust komen in het "herstellokaal". Daar is een docent of ander personeel aanwezig. Indien de betreffende leerling er weer klaar voor is kan hij/zij weer terug keren naar de les.

Strafwerk schrijven is een middel om leerlingen even bewust te maken dat ze iets verkeerd hebben gedaan. Dit strafwerk kan bestaan uit regels schrijven, waarin vermeld wordt wat niet meer mag gebeuren of een gedeelte uit een boek overschrijven. Het strafwerk wordt meestal thuis gemaakt. Als de boven genoemde maatregelen niet voldoende is om het gedrag te corrigeren, kan de docent besluiten de leerling te verwijderden uit de klas. De leerling dient zich dan te melden bij het "herstelllokaal". De leerling vult een formulier in waarin vermeld wordt wat de rede was van de verwijdering en of hij/zij dit terecht vindt. Na de les meldt de leerling zich bij de betreffende docent. Deze bepaalt de strafmaat en voert deze uit. Meestal is dat een uurtje nablijven. In de klas wordt de zogenaamde escalatieladder gehanteerd (aantal keren waarschuwen) om te voorkomen dat veel leerlingen eruit gestuurd worden, grenzen aan te geven en leerlingen de kans te geven hun ongewenst gedrag bij te sturen. Aangezien voor docenten niets op papier staat wat de inhoud van deze escalatieladder is, wordt deze door de docenten verschillend ingevuld.

Als de leerling drie keer eruit gestuurd is of in situaties komt dat een blokrooster "op zijn plaats is", bepaalt de coördinator of een leerling een blokrooster ontvangt. Het blokrooster houdt in dat de leerling meestal drie (met uitzondering vier) dagen van 8.00 uur tot 16.15 uur op school aanwezig moet zijn. 's Morgens en na hun lessen moeten ze zich melden bij het herstelllokaal. In het herstelllokaal kunnen ze huiswerk of andere opdrachten maken. Tijdens deze dagen dienen ze zich eveneens goed te gedragen. Dit wordt elke lesuur van de leerling op een formulier aangegeven door de betreffende docent. Op dit formulier moet genoteerd worden of de leerling de boeken bij zich heeft, huiswerk heeft gemaakt, op tijd was en tenslotte niet storend was tijdens de les. Is dit wel het geval, dan komt er een dag blokrooster bij. Over de inhoud van het blokrooster kan je op het Zuidwesthoekcollege geen schriftelijke informatie vinden. Het klokrooster wordt op dezelfde manier ingevuld als het blokrooster. Echter de rede hiervoor is dat desbetreffende leerling zes keer te laat is gekomen.

Tenslotte zijn er nog de middelen schorsing en definitieve verwijdering. Schorsing wordt gehanteerd wanneer er sprake is van ernstig wangedrag. Te denken valt aan in het bezit hebben en/of verhandelen van drugs, alcohol, vuurwerk en een wapen. Ook medeleerlingen of medewerkers bedreigen of schooleigendommen vernielen leidt tot een schorsing. De school onderscheidt interne en externe schorsing. Interne schorsing wil zeggen dat de leerlingen gedurende de lessen in het herstelllokaal werk verricht. Bij externe schorsing is de leerling niet op school. Een interne schorsing wordt opgelegd door de teamleider, een externe schorsing door de directeur. Dit laatste type schorsing is mogelijk voor maximaal vijf schooldagen. De leerling wordt hierover met opgave van redenen schriftelijk geïnformeerd. Als de leerling minderjarig is, ontvangen ook zijn ouders schriftelijk bericht. Een meerdaagse schorsing wordt schriftelijk en met opgave van redenen bij de onderwijsinspectie gemeld en als de leerling jonger is dan 18 jaar ook bij de leerplichtambtenaar. Bezwaarschriften tegen een schorsing kunnen binnen vijf werkdagen bij de algemeen directeur van de OMO Scholengroep Bergen op Zoom e.o. worden ingediend. Tegen het besluit van de algemeen directeur kan men schriftelijk beroep aantekenen bij het college van beroep van Ons Middelbaar Onderwijs voor de regio West/Midden (<https://www.sgboz.nl>).

Definitief verwijderen vindt plaats als de leerling bijvoorbeeld de schoolregels blijft overtreden of zeer ernstig wangedrag vertoont. De directeur neemt zijn besluit op voorstel van de teamleider. Vooraf hoort hij leerling en ouders over de zaak. De teamleider gebruikt als basis voor zijn voorstel een door de jaarcoördinator samengesteld dossier. Hieruit moet blijken dat er sprake is van ernstig wangedrag of het steeds weer overtreden van regels. De directeur kan zijn besluit ook baseren op indicatie van minstens tweederde deel van de docenten van de leerling. Ook hier moet er feitelijk sprake zijn van het steeds weer overtreden van de regels of ernstig wangedrag (<https://www.sgboz.nl>).

In schema 1 worden de voor en nadelen van middelen die in Zuidwesthoek College worden ingezet bij antisociaal gedrag op een rijtje gezet. De informatie is verkregen uit eigen ervaring en uit informele gesprekken met docenten en leerlingen.

Schema 1: voor- en nadelen van bestaande middelen tegen antisociaal gedrag

Middelen ter voorkoming van antisociaal gedrag	voordelen	nadelen
Opleiding docent	Verbeteren van vaardigheden.	Kost geld, tijd. Sluit bij docenten niet altijd aan.
Structuur in school(klas)	Geef rust en duidelijkheid in klas. Meer leerlingen worden gezien. Beter onderwijs, leerlingen kunnen zich makkelijker concentreren.	Gaat ten koste van de authenticiteit van de docent.
Lesopbouw uniform	Rust en duidelijkheid.	Kan saai zijn voor leerlingen en docent, minder vrijheid voor docenten. Docenten moeten geïnformeerd worden en bereid zijn de instructies op te volgen. Discussie over wie bepaalt welke lesopbouw er moet komen.
Time out	(potentiële) verstoorder kan zelf beslissen om uit het lokaal te gaan. Geeft rust in klas.	Leerlingen met time-outkaart kunnen er makkelijk misbruik van maken. Ontstaan tweedeling bij leerlingen; Leerlingen met en zonder time-out. Leerling mist deel van les.
Strafschrijven	Maakt leerling duidelijk dat het gedrag niet getolereerd wordt. Kan ook een waarschuwing voor andere leerlingen zijn. Leerling krijgt kans om zijn gedrag te evalueren.	Kost zowel voor leerling tijd en energie. Kan de leerling - docentrelatie verstoren. Moet deze tijd nuttig zijn voor de leerling(regels uit boek schrijven) of alleen maar als straf (strafregels schrijven).

nablijven	<p>Maakt leerling duidelijk dat het gedrag niet getolereerd wordt. Kan ook een waarschuwing voor andere leerlingen zijn.</p> <p>Leerling krijgt kans om zijn gedrag te evalueren.</p>	<p>Kost energie en tijd van leerling en docent. Kan de leerling - docent relatie verstoren.</p> <p>Moet deze tijd nuttig zijn voor de leerling(mogelijkheid tot huiswerk) of voor school(klusjes doen).</p>
Eruit sturen	<p>Maakt leerling duidelijk dat het gedrag niet getolereerd wordt. Kan ook een waarschuwing voor andere leerlingen zijn.</p> <p>Leerling krijgt kans om zijn gedrag te evalueren.</p> <p>Kan rust (weer) in klas geven. Beter onderwijstijd.</p>	<p>Kan de leerling- docent relatie verstoren. Leerling mist deel les.</p>
schorsing	<p>Maakt leerling duidelijk dat het gedrag niet getolereerd wordt. Kan ook een waarschuwing voor andere leerlingen zijn.</p> <p>Leerling krijgt kans om zijn gedrag te evalueren</p>	<p>Kan relatie leerling-school verstoren.</p> <p>Kost energie en tijd van leerling, ouders en docent.</p> <p>De leerling mist lessen.</p> <p>Bij externe schorsing is opvang(thuisfront) nodig voor leerling.</p>
Verwijdering	<p>Maakt leerling duidelijk dat het gedrag niet getolereerd wordt. Kan ook een waarschuwing voor andere leerlingen zijn.</p> <p>Leerling krijgt kans om zijn gedrag te evalueren</p>	<p>School en leerling moeten samen opzoek gaan naar een nieuwe school.</p>

4. Interventies uit de literatuur die het antisociaal gedrag kunnen verminderen

4.1 Inleiding

Nienke Holter en Wieneke Bruinsma (2010) hebben een groot literatuuronderzoek gedaan naar interventies die als doel hadden voortijdig schoolverlating te verminderen.

Een van de voorspellers van antisociaal gedrag op middelbare scholen is voortijdige schoolverlating (Rip, 2009). Het vertonen van dit soort gedrag op school is in het algemeen een voorloper bij voortijdige schoolverlaters (Holter & Bruinsma, 2010). De doorsnee-leerling spijbelt meestal vanwege tussenuren in zijn/haar rooster. Leerlingen die later voortijdig de school verlaten doen dit omdat ze

een hekel hebben aan school en aan leren. Spijbelen is bij hen onderdeel van een negatieve spiraal waarbij motivatie, inzet en de algemene betrokkenheid bij school steeds verder afnemen en leidt uiteindelijk tot vertrek van school en het missen van een startkwalificatie (Holter & Bruinsma, 2010). De overheid gaat ervan uit dat leerlingen met een startkwalificatie meer kans maken op een baan. Een startkwalificatie is een diploma havo,vwo,mbo niveau 2 of hoger. Leerlingen van 16 tot 18 jaar vallen onder de startkwalificatieplicht. Leerlingen tussen 18 tot 23 jaar krijgen hulp van regionale meld- en Coördinatiepunten om zo'n startkwalificatie te halen (<https://www.rijksoverheid.nl/leerplicht>).

In dit hoofdstuk zet ik een aantal preventieve interventies op een rijtje die het antisociaal gedrag kunnen verminderen. Deze interventies zijn niet specifiek gericht op voortijdig schoolverlaten, maar spelen vooral in op de risicofactoren die daaraan voorafgaan. Deze interventies zijn gericht om *direct* antisociaal gedrag te verminderen en *indirect* voortijdig schoolverlaten tegen te gaan.

De interventies tegen voortijdig schoolverlaten zijn te onderscheiden in interventies enerzijds gericht op de jongere zelf en anderzijds programma's gericht op de school- of klas.

Conventionele maatregelen zoals het verlenen van psychosociale hulp/counseling, maatschappelijk werk en recreatieve of vrijetijdsprogramma's hebben maar een beperkt effect op het bestrijden van antisociaal gedrag (Holter & Bruinsma, 2010). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat binnen behandelgroepen discussies over de thuissituatie plaatsvinden waardoor de binding met thuis minder wordt (Gottfredson et al., 2000; in Holter & Bruinsma, 2010). Dit zorgt dan eerder voor een toename van antisociaal gedrag. Bovendien nemen jongens met gedragsproblemen vaak elkaars probleemgedrag over (Dishion, McCord en Poilin, 1999; in Holter & Bruinsma, 2010). Interventies gericht op jongeren die dreigen school te verlaten richten zich (indirect) op het verminderen van antisociaal gedrag en zouden dan ook met dit doel toegepast kunnen worden. Volgens Holter en Bruinsma (2010) zijn de onderstaande vier middelen de meest effectieve interventies voor groepen jongeren die dreigen voortijdig de school te verlaten :

1. Programma's die de schoolorganisatie en het klassenmanagement veranderen (paragraaf 4.2);
2. Cognitieve gedragstherapie gericht op het aanleren van zelfcontrole en sociale competentie (paragraaf 4.3);
3. Mentorinterventies, mits goed gestructureerd en voortdurend begeleid (paragraaf 4.4);
4. Reboundvoorzieningen in het voortgezet onderwijs (paragraaf 4.5).

4.2 Programma's die de schoolorganisatie en het klassenmanagement veranderen

Het gedrag van leerlingen wordt in de klassensituatie vooral bepaald door het klassenmanagement en de mate van betrokkenheid van leerlingen (Holter & Bruinsma, 2010).

Een klassenmanagement waarbij duidelijke regels en normen zijn met een hier op aangepast straf- en beloningssysteem kan het antisociaal gedrag in de klas verminderen. Ook spelen effectieve instructiemethoden en het leren samenwerken in kleine groepjes een rol (Holter & Bruinsma, 2010). Een voorbeeld van een succesvol programma gericht op klassenmanagement van middelbare scholen is het School Transitional Environment Project (STEP) (Felner et al, 1993; in Holter & Bruinsma, 2010). Hierbij krijgen brugklassers een beperkt aantal docenten en zitten ze in vaste klaslokalen die dicht bij elkaar gelokaliseerd zijn. Dit wordt ook wel het "onderwijzersmodel" genoemd. Omdat binnen het onderwijzersmodel docenten veel verschillende vakken geven hebben zij voor niet alle vakken een bevoegdheid. Dit is in principe wettelijk niet toegestaan. Wellicht kan in samenspraak met inspectie een uitzondering worden gemaakt. Het onderwijzersmodel heeft als doel om leerlingen een sterke start op de middelbare school te laten maken en zo problemen te voorkomen.

Vanaf het tweede jaar nemen de leerlingen weer gewoon deel aan het gebruikelijke schoolsysteem. Uit evaluaties blijkt dat dit programma positieve resultaten heeft met betrekking tot het schoolsucces, schoolbezoek en het behalen van het diploma (Holter & Bruinsma, 2010). Een variant van dit STEP programma is gericht op leerlingen van 12 tot 15 jaar met storend gedrag. Dit programma start in het tweede schooljaar. Leerlingen die antisociaal gedrag in het eerste jaar vertoonden werden in een aparte klas gezet. De klassen bestonden uit maximaal 18 leerlingen. Bij

deze variant kregen deze leerlingen ook te maken met het onderwijzersmodel. Echter kregen zij ook beroepstrainingen (stage) met daaraan een financiële beloning verbonden. In het derde jaar werden zij teruggeplaatst in de reguliere klassen. Indien deze leerlingen antisociaal gedrag bleven vertonen kreeg het docententeam de mogelijkheid om voor de duur van twee tot drie maanden de leerling te plaatsen in een speciale klas met extra voorzieningen (individuele instructies en lichte psychologische hulp; interne rebound). Wanneer deze leerlingen positief gedrag vertoonden, mochten ze na schooltijd deelnemen aan beroepstrainingen, waarvoor ze ook weer een financiële beloning kregen. Na het uitvoeren van deze STEP-variant gingen de schoolprestaties van de leerlingen die in het derde jaar in de klas met extra voorzieningen waren geplaatst, sterk omhoog. Ook kwam spijbelen en schorsing onder hen significant minder vaak voor (Holter & Bruinsma, 2010). Ondanks het apart zetten van jongeren met anti-sociaal gedrag worden bij deze methoden goede resultaten behaald. Dit is vooral te danken aan de veel grotere aandacht, hulp en steun die deze leerlingen kregen (Holter & Bruinsma, 2010). Een andere interventie is het Taakspel gericht op klassenmanagement voor de onderbouw van het VMBO. Het taakspel leert leerlingen door middel van spel zich beter aan de regels te houden. De leerlingen spelen het spel tijdens de reguliere lessen. De klas wordt verdeeld in groepen. Er wordt van te voren afgesproken aan welke regels de leerlingen zich moeten houden om in aanmerking te komen voor een beloning (www.taakspel.nl). Daardoor neemt hun taakgerichte gedrag toe en neemt hun antisociale gedrag af. Dat bevordert een positief onderwijsklimaat en vermindert probleemgedrag in een vroeg stadium (Holter & Bruinsma, 2010).

4.3 Cognitieve gedragstherapie gericht op het aanleren van zelfcontrole en sociale competentie

Bij cognitieve gedragstherapie gaat het om de verandering van de denkprocessen van jongere over sociale situaties. Bij cognitieve gedragstherapie proberen hulpverleners jongeren te helpen bij het inschatten van sociale situaties en hier gepast op te reageren. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van een combinatie van technieken. Denk hierbij aan ontspanningsoefeningen, het leren herkennen en omzetten van inadequate, negatieve gedachten in positieve gedachten waarbij zelfmonitoring van belang is (voor een uitgebreide omschrijving zie: Junger-Tas, 2002). Gewenst gedrag wordt hierbij bekrachtigd en indien nodig worden er lichte straffen gegeven mocht dat gepast geacht worden.

Door dit straf- en beloningssysteem leert de jongere het ongewenste gedrag te identificeren en op den duur te veranderen in meer geaccepteerd gedrag (Holter & Bruinsma, 2010).

4.4 Mentorinterventies

Bij mentoring ondersteunt de mentor leerlingen bij de studie, het sociale welbevinden en de beroepskeuze. Mentoring is een aanvulling op de bestaande leerlingbegeleiding en mentoraat en is persoonlijker en individueler gericht dan het klassikale mentorschap. Een succesvol mentorprogramma is Big Brothers/Big Sisters of America. Leerlingen van 10 tot 16 jaar uit één oudergezinnen kunnen hieraan deelnemen. Zij krijgen een mentor ("buddy") die zich richt op de sociale ontwikkeling van jongeren. Deze buddy heeft een ondersteunende rol en stelt zich op als vriend en rolmodel.

Deelnemers aan dit programma gingen minder spijbelen, haalde betere resultaten en lieten minder agressief/antisociaal gedrag zien. Ook experimenteerde ze minder met alcohol en drugs. (Van der Steeg en Webbink, 2006; in Holter & Bruinsma, 2010). Voor dit soort goede resultaten is de kwaliteit van de relatie tussen buddy en de leerling van groot belang (DuBois et al., 2002; in Holter & Bruinsma, 2010). In Nederland zijn deze programma's vooral gericht op Turkse en Marokkaanse leerlingen van het VMBO (Crul en Kraal, 2004; in Holter & Bruinsma, 2010).

4.5. Reboundvoorzieningen

Reboundvoorzieningen zijn onderwijsplekken waarin leerlingen met gedragsproblemen een verplicht programma krijgen aangeboden. De zorgadviesteams (ZAT's), de leerlingbegeleiding of de

leerplichtambtenaar spelen een belangrijke rol bij het verwijzen naar Rebound. Het doel van het Reboundprogramma is om leerlingen die antisociaal gedrag vertonen een tweede kans te geven. In deze periode van plus minus drie maanden worden leerlingen geholpen bij leerachterstanden en bij het verminderen van gedragsproblemen. De leerlingen blijven verbonden aan de school. De school blijft verantwoordelijk voor het onderwijsprogramma. Bijna alle reboundvoorzieningen bieden ouders opvoedingondersteuning aan (Messing, Kuijvenhoven & Van Veen, 2006; in Holter & Bruinsma, 2010). Zuidwesthoekcollege heeft de afgelopen jaren gebruik gemaakt van een reboundvoorziening. In september 2017 is de reboundvoorziening tijdelijk gesloten. In maart 2018 is daarvoor crisisopvang in de plaats gekomen. Hierin krijgen leerlingen waarvoor de school handelingsverlegen is op maandag, dinsdag en woensdag kernvakken en sociale vaardigheid-activiteiten(SOVA) aangeboden. Ook is er veel ruimte voor individuele gesprekken en begeleiding. Donderdags komt de betreffende leerling en de personal coach op school waar ze de lessen volgen.

5 DE METHODE

5.1 Inleiding

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethodes. Na de beschrijving van het praktijkprobleem en de literatuuronderzoek zijn er medewerkers met verschillende functies binnen Zuidwesthoekcollege geïnterviewd.

5.2 De onderzoeksinstrumenten

In schema 1 staat per deelvraag welke instrumenten in dit onderzoek zijn gekozen.

Schema 1 deelvraag /methode

DEELVRAAG	METHODE
1. Wat is antisociaal gedrag?	literatuuronderzoek
2. Welke middelen zet zuidwesthoekcollege in om antisociaal gedrag op school te verminderen.	Website school, informeel vragen aan docenten en leidinggevenden, eigen kennis en ervaring.
3. Wat zijn de voordelen en nadelen van deze middelen.	Eigen kennis en ervaring, informeel vragen aan docenten, leidinggevenden en leerlingen.
4. Hoe kan je deze middelen effectiever maken.	Interview docent/mentor klas 2b, coördinator team 2, teamleider team 2, lid van het ondersteuningsteam en team 2, docent techniek en de locatiedirecteur.
5. Zijn er nog andere interventies die het antisociaal gedrag kunnen verminderen.	Literatuur
6. Hoe staan collega's tegenover mogelijke nieuwe interventies.	Interview docent/mentor klas 2b, coördinator team 2, teamleider team 2, lid van het ondersteuningsteam en team 2, docent techniek en de locatiedirecteur

Verwijderd:

5.3 Het instrument interview

5.3.1. Inleiding

De deelnemers zullen allemaal worden geïnterviewd doormiddel van een vaststaand interview schema met open vragen. Deze is als bijlage 2 toegevoegd. Met behulp van de interviews wordt getracht antwoord te vinden op de volgende twee deelvragen:

1. Hoe kan je deze middelen (bestaande middelen tegen antisociaal gedrag) effectiever maken/inzetten?
2. Hoe staan collega's tegenover de in de literatuur gevonden nieuwe interventies? Bij welke van deze interventies zien zij mogelijkheden?

5.3.2. Het doel van het interview

Het doel van de interviews is tweeledig :

1. Duidelijk te krijgen of de deelnemers ideeën hebben over om de bestaande middelen om antisociaal gedrag te verminderen, effectiever te maken.
2. Duidelijk te krijgen hoe de deelnemers staan tegenover de genoemde interventies uit de literatuur

5.3.3. Verantwoording onderzoeksinstrument interview.

In dit onderzoek worden zes medewerkers met verschillende functies van het zuidwesthoekcollege geïnterviewd. Er is gekozen voor deze aanpak omdat onderzocht wil worden welke middelen ingezet zouden kunnen worden om antisociaal gedrag te verminderen in het Zuidwesthoekcollege. Er zijn drie redenen waarom er is gekozen voor de onderzoeksmethode interview, namelijk:

1. Door mensen uit de organisatie te bevragen hoe de bestaande middelen effectiever kunnen, wordt er gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigheid.
2. Als men binnen een organisatie iets wil veranderen, is het verstandig om te onderzoeken of er voldoende draagvlak voor is . Door leden van de organisatie op verschillende niveaus te interviewen wordt er een redelijk beeld geschetst.
3. Door mensen uit de organisatie te interviewen zal de nieuw in te voeren middelen meer aansluiting hebben aan de situatie op school.

5.3.4. Verantwoording vragen interview

Het interview bestaat uit twee onderdelen namelijk :

- A. Vragen met betrekking tot bestaande middelen die het antisociaal gedrag kan verminderen (deelvraag 4).
- B. Vragen met betrekking tot middelen uit de literatuur die het antisociaal gedrag kan verminderen (deelvraag 6).

Verder zijn er bij elk middel drie vragen gesteld namelijk :

1. Levert het middel een bijdrage bij het verminderen van het antisociale gedrag. Met andere woorden is het wel een middel dat antisociaal gedrag vermindert. Deze vraag had drie antwoorden mogelijkheden. Wel, niet of twijfel.
2. Waarom denk je dat het middel een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag. Hier vraagt de onderzoeker een onderbouwing.
3. Aan welke voorwaarden moet het middel voldoen. Hier vraagt de onderzoeker enerzijds of de bestaande middelen effectiever kunnen . Anderzijds, indien de deelnemer wel iets in dit middel ziet, welke verwachte problemen de deelnemers zien in de genoemde middelen uit de literatuur.

Tenslotte is gevraagd aan de deelnemers welk middel(en) zij het effectiefste vonden.

5.3.5 Verantwoording deelnemers interview.

In dit onderzoek worden zes mensen van Zuidwesthoekcollege in Ossendrecht geïnterviewd. Vier deelnemers zitten in team 2. In team 2 zitten docenten die mentor zijn van een tweede klas of de meeste uren werkzaam zijn in de tweede klassen. De locatiedirecteur en de docent techniek zijn niet verbonden met team 2. Er zijn twee redenen waarom gekozen is de meeste deelnemers uit team 2 te kiezen. Enerzijds omdat de onderzoeker in het Zuidwesthoekcollege verbonden is met team 2 en anderzijds omdat volgens de praktijkervaring van de onderzoeker antisociaal gedrag in het algemeen het meeste voorkomt in klas 2 . De locatie directeur is gekozen om zijn overrullende rol in de organisatie. De docent techniek geeft ook les aan de tweede klassen maar is verbonden aan team 4. Omdat antisociaal gedrag veel in de vrije ruimte (lees praktijkvakken) plaatsvindt heeft de onderzoeker besloten deze docent ook te interviewen. Ook is er gekozen om leden van de organisatie op verschillende niveaus te interviewen. Er is een mentor,coördinator, teamleider en locatiedirecteur geïnterviewd. Tenslotte is er nog iemand gekozen die zowel mentor is van een tweede klas als werkzaam in het ondersteuningsteam (voorheen zorgteam). In schema 2 wordt weergegeven wie de deelnemers zijn en welke functie zij hebben.

Schema 2 Functies deelnemers interview

Deelnemer	functie
1	docent wiskunde en teamleider team 2
2	locatie directeur
3	Docente Nederlands/Duits, mentor klas 2b (MAVO), social media coach
4	docent Nederlands, mentor 2 F(Basis), docent Nederlands, mens en maatschappij, lid ondersteuningsteam.
5	docente mens en natuur, coördinator leerjaar 2
6	docent techniek

5.4 De procedure

De interviewvragen (bijlage 2) die nodig zijn om de hierboven genoemde deelvraag 4 te beantwoorden, zijn opgesteld door gebruik te maken van het schema "bestaande middelen voor het verminderen van antisociaal gedrag" (hoofdstuk 3). De interviewvragen (bijlage 2) die nodig zijn om de hierboven genoemde deelvraag 6 te beantwoorden zijn verkregen uit de literatuur (zie hoofdstuk 4) .

De deelnemers werden via de mail gevraagd om te participeren aan het onderzoek. Wanneer zij wilden participeren, werd er een afspraak gemaakt om het interview te houden en kregen ze de vragen via de mail toegestuurd. Voorafgaand aan het interview werd een korte introductie gegeven en aangegeven wat het doel van het onderzoek is. Deelname aan het interview duurt ongeveer 1 uur. De gesprekken werden door geluidsopnames opgenomen.

Aan het einde van het onderzoek werden de deelnemers bedankt voor deelname en konden zij eventuele opmerkingen of vragen mailen naar de onderzoeker. Na afname (audio) van de interviews, is data verzameld door zinnen uit deze gesprekken die relevant waren uit te schrijven. In (bijlage 3) zijn deze interviews uitgewerkt. Onderdeel A geeft antwoord op deelvraag 4 en onderdeel B geeft antwoord op deelvraag 6.

6 DE RESULTATEN

6.1 Inleiding Analyse van de gegevens

Met behulp van de uitgeschreven interviews (bijlage 3) is er een analyse gemaakt. Op basis van overeenkomsten en verschillen van antwoorden op de vragen heeft de onderzoeker de antwoorden per deelvraag (Levert het middel een bijdrage, waarom en aan welke voorwaarden moet het middel voldoen) van de deelnemers op een rijtje gezet.

Verder is een schema gemaakt hoeveel volgens de deelnemers het middel wel/twijfel/niet een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag.

6.2 Data analyse

6.2.1 Data analyse behorend bij deelvraag 4: "Hoe kan je de huidig gebruikte middelen effectiever maken/inzetten"

Middel: Opleiding docent (N =6)

Drie deelnemers denken dat betere scholing een bijdrage kan leveren bij het verminderen van antisociaal gedrag. De andere drie deelnemers hebben er twijfels bij.

Niet alle vaardigheden die je nodig hebt om, om te gaan met leerlingen die antisociaal gedrag vertonen zijn leerbaar voor iedereen.

Drie docenten vinden scholing in gedragsstoornissen noodzakelijk. Een deelnemer vindt het ook zinvol om docenten individueel te begeleiden. Een deelnemer vindt scholing minder belangrijk "leerling moet zich gewoon fatsoenlijk gedragen".

Middel: structuur/lesopbouw (N=6)

Vier deelnemers denken dat een vaste lesopbouw een bijdrage kan leveren bij het verminderen van antisociaal gedrag. Het geeft rust en houvast. Twee deelnemers hebben hierbij twijfels .

Het concept Morzano (Een aanpak voor effectief lesgeven) kan volgens twee deelnemers een bijdrage leveren aan een vaste structuur.

Twee deelnemers geven een grotere waarde aan authenticiteit van de docent. Door één docent wordt gewezen op het gevaar van saaiheid.

Middel: time out (N=6)

Drie deelnemers denken dat time out een bijdrage kan leveren bij het verminderen van antisociaal gedrag. Twee deelnemers hebben hierbij twijfels. Één deelnemer denkt niet dat het een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Een deelnemer zegt dat alles wat je kan de-escaleren leidt tot minder antisociaal gedrag.

Vier deelnemers wijzen erop dat er makkelijk misbruik van gemaakt kan worden. Time out moet een uitzondering blijven en is maatwerk . Zij stellen voor dat de docent bepaalt wanneer de leerling een time out krijgt. Een docent stelt voor het langzaam op te bouwen; eerst geeft de docent de time out, na een aantal weken als het goed gaat mag de leerling het zelf bepalen. Volgens deze deelnemers moet er bij een time out altijd een evaluatiegesprek plaats vinden.

Middel: strafschrijven (N=6)

Vier deelnemers vinden dat strafschrijven een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Twee deelnemers vinden dat strafschrijven geen bijdrage levert aan vermindering van antisociaal gedrag.

Vijf deelnemers zien strafschrijven als boetedoening

Vijf deelnemers vinden dat de straf functioneel kan zijn. Als voorwaarde geven alle deelnemers aan dat het strafwerk inhoud moet hebben.

Middel: nablijven(N=6)

Vier deelnemers denken dat nablijven een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Een deelnemer twijfelt of dit middel een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Één deelnemer denkt dat nablijven geen bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Alle deelnemers zien het als boetedoening. Twee deelnemer zeggen dat leerlingen het niet leuk vinden om na te blijven. Je hebt de leerling er echt mee. Het werkt ook als waarschuwing. Een deelnemer denkt dat de leerlingen het helemaal niet zo erg vinden om na te blijven

Vier deelnemers vinden een herstelgesprek erg belangrijk als voorwaarde. Twee deelnemers vinden het belangrijk dat het "lik op stuk" moet zijn. Vandaag in de fout, vandaag nablijven.

Middel: eruit sturen(N=6)

Één deelnemer vindt dat eruit sturen een bijdrage kan leveren bij het verminderen van antisociaal gedrag. Vier deelnemers vinden dat eruit sturen geen bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag. Één deelnemer heeft twijfel.

Vier deelnemers geven aan dat eruit sturen gebeurt uit handelingsverlegenheid .

Volgens alle deelnemers moet eruit sturen alleen plaats vinden indien de veiligheid binnen het klaslokaal in het geding is. Twee deelnemers vinden dat eruit sturen ook plaats moet vinden indien het leerproces niet verder kan gaan. Een herstelgesprek vinden alle deelnemers noodzakelijk.

Middel schorsen(N=6)

Vier deelnemers denken dat schorsen een bijdrage kan leveren bij het verminderen van antisociaal gedrag. Twee deelnemers hebben hierbij twijfels.

Een deelnemer zegt dat je het soms nodig om afstand tussen school en leerling te creëren. Twee deelnemers zien het als een waarschuwing .Een deelnemer zegt dat er soms leerlingen zijn die eigenlijk bij ons op school niet thuis horen. Een deelnemer denkt dat op langer termijn vaak het antisociaal gedrag doorgaat

Drie deelnemers vinden dat de ouders bij een schorsing een belangrijke rol hebben. Zij dienen op gesprek te komen. Twee deelnemers vinden een vaste format erg belangrijk. Er mag niet met verschillende maten worden gemeten. Twee andere deelnemers vinden schorsing vooral maatwerk. Drie deelnemers vinden " veel werk" tijdens schorsing erg belangrijk. Één deelnemer stelt voor extern geschorste te sturen naar rebound of de structuurklas("kunnen ze niet gaan feesten en er loopt een therapeut rond")

Van school verwijderen(N=6)

Alle deelnemers vinden dat van school verwijderen een bijdrage kan leveren bij het verminderen van antisociaal gedrag.

Deelnemers geven aan dat het een waarschuwend effect kan hebben.

De deelnemers vinden dat verwijdering noodzakelijk is, indien de veiligheid in het geding is. Dit moet volgens de wettelijke regels gebeuren.

6.2.2 Data analyse behorende bij deelvraag 6 "Hoe staan collega's tegenover mogelijke nieuwe interventies".

Middel: Brugklassen met een beperkt aantal docenten, zittend in vaste lokalen die dicht bij elkaar gelokaliseerd zijn. (N=6)

Vier deelnemers vinden dat een vast lokaal voor brugklassers een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Vooral voor basis en kader klassen.

Uit ervaring heerst er meer rust. Ook het zogenaamde onderwijzersmodel (beperkt aantal docenten per klas) zal rust geven. Een deelnemer wijst erop dat het zogenaamde onderwijzersmodel niet meer toegestaan is. Eén deelnemer vindt dat je de leerlingen dan te veel gaat beschermen. Ook meldt een deelnemer dat een wandelingetje waarbij de leerlingen hun vriendjes tegen komen erg belangrijk is.

Vier deelnemers vinden dat er een stevig team op moet staan. Eén deelnemer wijst op het nadeel dat de docent zich dan (met spullen) moet verplaatsen. Ook wijst een deelnemer erop dat het zeer belastend kan zijn als de docent veel uren in een moeilijke klas moet werken.

Middel: Leerlingen die antisociaal gedrag vertonen in de eerste klas, in het tweede jaar apart zetten (met beperkte docenten). (N=6)(structuurklassen)

Twee deelnemers vinden dat een zogenaamde structuurklas (maximaal 12 leerlingen die veel structuur nodig hebben) een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Drie deelnemers hebben er twijfels bij.

Een deelnemer vindt dat leerlingen die antisociaal gedrag vertonen kunnen worden opgevoed door leerlingen die dat niet vertonen.

Volgens de deelnemers heb je dan een team nodig die pedagogisch sterk is. Er moet ook veel leefstijlmomenten ingebouwd zijn. Een deelnemer vindt dat de leerlingen invloed mogen hebben op de inrichting van het lokaal; Een deelnemer vermeldt dat er wel duidelijke indicatoren moeten zijn om een leerling in de structuurklas te plaatsen. Twee deelnemers vinden dat deze zogenaamde structuurklas niet in het hoofdgebouw moet zijn. Drie deelnemers vinden dat herstel mogelijkheden ingebouwd dienen te worden (bijvoorbeeld 3 keer per jaar). Een deelnemer vindt alle leerwegen samen niet mogelijk; alleen een structuurklas waar basis en kader gecombineerd is, is een goed plan. Een deelnemer vindt dat als de leerling in de structuurklas antisociaal gedrag blijft vertonen de leerling niet meer op onze school hoort.

Middel: Tweedejaars leerlingen, die in de eerste jaar antisociaal gedrag vertonen, en in een aparte klas zitten een beroepsstraining aanbieden met daaraan gekoppeld een financiële beloning (N=6).

Dit zijn de zogenaamde leerwerktrajecten. Volgens de deelnemers kan dit alleen maar vanaf klas 3. Bij ons op school gebeurt dit vanaf klas 4. Alle deelnemers geven aan dat de leerwerktrajecten een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Een deelnemer zegt dat het niet waar is dat deze leerlingen moeilijker op het MBO terecht kunnen komen. Een deelnemer denkt dat deze leerlingen dan moeilijker op het M.B.O terecht kunnen komen.

Een deelnemer vindt dat er geen financiële beloning aan vast mag zitten en vraagt zich af of dit de school moet doen. Een deelnemer vindt een warme overdracht naar het M.B.O belangrijk. De deelnemers vinden dat de stageplekken wel goed moeten zijn. Een deelnemer vindt dat de tijd dat de leerlingen op school zitten beter georganiseerd moet worden. "als er geen roosterruimte overdag is, dan maar 's avonds".

Middel: Derdejaars die in de aparte klas hebben gezeten bij herhaald antisociaal gedrag plaatsen voor twee/drie maanden in een klas met extra voorzieningen (individuele instructie, lichte psychologische hulp). (N=6)

Een deelnemer denkt dat een soort interne rebound een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Drie deelnemers hebben twijfels. Zij vragen zich af wat de effectiviteit is van deze interne rebound. Twee deelnemers denken dat een deze interne rebound geen bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag. Zij vinden dat de school zich bezig moet houden met onderwijs. Psychologische hulp moet buiten school gevonden worden.

Onderbouwing zie hierboven.

Een deelnemer vindt dat de "interne rebound" niet in het hoofdgebouw gesitueerd mag worden. Een deelnemer vindt dat eerst na de leeftijd van de leerlingen gekeken moet worden. Als ze 16 jaar zijn en er is sprake van verveling moeten je de leerlingen door laten stromen naar het MBO. Een deelnemer vindt dat indien er een interne rebound komt de betreffende leerlingen techniek gewoon moeten volgen op school. Eventueel samen met de leerwerktraject leerlingen. Een twijfelde deelnemer meldt dat je eerst moet kijken of er spraken is van een stoornis of verveling.

Middel: Brugklassers taakspel laten spelen (N=6)

Drie deelnemers denken dat het taakspel een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Een deelnemer twijfelt, twee deelnemers denken dat het taakspel geen bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Een deelnemer denkt dat je met het taakspel het overzicht van de klas verliest. Twee deelnemer is wel voorstander van belonen. Volgens de twijfelaar staat de taakspel de vrije geest in de weg. Je bent constant aan het conditioneren. Een deelnemer vindt dat leerlingen zich gewoon moeten gedragen en er dus geen beloning tegenover moet staan. Een deelnemer vindt dat hard werken beloond moet worden

Ben jij klaar (techniek) dan mag jij eerder naar huis. Een deelnemer vindt dat belonen maatwerk is. Soms de klas belonen, soms het individu. "Soms kan je een slecht functioneerde klas resetten door bij goed functioneren te belonen". Een deelnemer vindt beloning prima, maar je moet wel rekening houden met wet en regelgeving. Een deelnemer stelt voor het taakspel (b.v. 4 beloonkaarten per klas) tot de herfstvakantie elk uur in te zetten en dan erna af en toe. Een deelnemer stelt als beloning voor een flexibel uur in te zetten. Leerlingen die klaar zijn mogen naar huis. Anderen moeten dat uur nog op school blijven.

Middel: Leerlingen met gedragsproblemen cognitieve gedragstherapie aanbieden. (N=6)

Alle zes deelnemers denken dat cognitieve therapie een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Een deelnemer zegt dat veel van die vaardigheden de leerlingen niet kunnen. Deze deelnemer zegt eveneens dat we leerlingen hebben van zeer verschillende opvoedstijlen.

Drie deelnemers zien mogelijkheden om eenvoudige oefeningen door een mentor met de klas te laten doen. Een deelnemer denkt dat niet elke mentor in staat is deze oefeningen te doen met de klas. Een deelnemer vindt dat het buiten school door een specialist moet gebeuren. Een deelnemer vindt dat je de ouders over zo'n gedragstherapie moet informeren. Twee deelnemers vinden dat er een goed programma moet komen en de mentoren hiervoor opgeleid dienen te worden.

Middel: Leerlingen die problemen hebben krijgen een mentor (buddy; big brother/sister). (N=6)

Vijf deelnemers vinden dat een buddy een bijdrage kan leveren aan het verminderen van het antisociaal gedrag. Een deelnemer denkt dat een buddy het antisociaal gedrag alleen maar gaat versterken. Een deelnemer denkt dat mavo leerlingen basis leerlingen kunnen ondersteunen.

Onderbouwing zie hierboven

Vier deelnemers denken dat een buddy alleen werkt als de leerling met antisociaal gedrag deze buddy accepteert. Een deelnemer vindt een buddy goed voor minder weerbare leerlingen (die zich makkelijk laten beïnvloeden. Een deelnemer stelt voor om via lootjes trekken (groep geschikte buddy's) iemand als buddy aan te wijzen voor korte periode. Wel altijd evalueren.

Middel: Gebruik maken van reboundvoorziening (N=6)

Een deelnemer denkt dat reboundvoorziening een bijdrage kan leveren aan antisociaal gedrag.

Vijf deelnemers twijfelen . Een deelnemer denkt dat je de leerlingen met een reboundvoorziening uit de comfortzone haalt en dan ook de meeste ouders een gesprek aangaan met hun kind. De twijfelaars hebben vraagtekens met betrekking tot de effectiviteit van een reboundvoorziening.

Een deelnemer zegt dat aan de reboundvoorziening een ggz psycholoog verbonden moet zijn. Een deelnemer zegt dat bij de reboundvoorziening dezelfde regels moeten gelden als bij ons op school

Middel: Kan je een rangorde maken welke middel volgens jou het effectiefste is .(N=4)

Twee deelnemers geven aan structuurklassen en leerwerktrajecten als meest effectiefst. Een deelnemer buddy (beperkt). Een deelnemer opleiding docenten.

Schema 1 geeft schematisch de antwoorden weer van de deelnemers op de vraag of ze vinden of het middel een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Schema 1 Levert het middel een bijdrage bij vermindering van antisociaal gedrag.

Middel vermindering antisociaal gedrag	Levert bijdrage	twijfelt bijdrage	Geen bijdrage
Opleiding docenten	3	3	
Vaste structuur/lesopbouw	4	2	
Time out	3	2	1
Strafschrijven	4		2
nablijven	4	1	1
Eruit sturen	1	1	4
schorsen	4	2	
Van school verwijderen	6		
Brugklassers onderwijzermodel	4	2	
Een structuurklas voor klas 2	2	3	1
Leerwerktraject voor klas 2	6		

Leerlingen die in het tweede jaar in de structuurklas hebben gezeten bij opnieuw antisociaal gedrag interne rebound	1	3	2
taakspel	3	1	2
Cognitieve therapie	6		
Buddy's	5		1
Externe rebound	1	5	

7.CONCLUSIES, DICUSSIE EN AANBEVELING

7.1 Inleiding.

In dit hoofdstuk zijn de conclusies van de interviews beschreven. Daarmee is er tevens antwoord gegeven op de hoofdvraag en de deelvragen vier en zes. In de discussie worden een aantal kritische kanttekeningen geplaatst bij dit onderzoek. Ten slotte worden er aanbevelingen gegeven na aanleiding van de getrokken conclusies.

7.2 De conclusies.

7.2.1 Conclusies die tevens antwoord geven op de hoofdvraag *“Welke middelen leveren een bijdrage aan het verminderen van antisociaal gedrag volgens medewerkers bij het Zuidwesthoekcollege”*.

Van school sturen, leerwerktrajecten en cognitieve therapie worden door alle deelnemers gezien als middelen die antisociaal gedrag op school verminderen. Het gebruik van buddy's staat op de tweede plaats als beste middel voor het verminderen van antisociaal gedrag.

Leerlingen eruit sturen wordt gezien als het minst geschikte middel om het antisociale gedrag terug te dringen. Ook zijn er veel twijfels over de bijdrage die rebound kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag onder leerlingen op school.

7.2.2 Conclusies die horen bij deelvraag 4 *“Hoe kan je de huidige gebruikte middelen effectiever maken/inzetten”*.

Scholing van docenten wordt enigszins zinvol geacht . Er is vraag naar scholing over gedragsstoornissen. De helft van de deelnemers heeft aangegeven behoefte te hebben aan kennis over gedragsstoornissen. Daarnaast wordt ook gevraagd naar tools om beter om te kunnen gaan met leerlingen met gedragsstoornissen.

Over het algemeen wordt er verwacht dat een vaste lesopbouw rust en houvast geeft. Wel wordt er gewaarschuwd dat een vaste lesopbouw ten koste gaat van de voordelen van authenticiteit van de individuele docent. Saaiere lessen wordt beschouwd als een mogelijk risico van een vaste lesopbouw.

Time out kan mogelijk een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag volgens de meerderheid van de deelnemers . Bij het toepassen van time out moet er echter volgens de deelnemers wel rekening gehouden worden met misbruik. Daarom dient de docent (in ieder geval in eerste instantie) te bepalen wanneer de leerling hiervan gebruik mag maken. Een docent stelt voor het langzaam op te bouwen; eerst geeft de docent de time out, na een aantal weken als het goed gaat mag de leerling het zelf bepalen. Volgens deze deelnemers moet er ook altijd achteraf een evaluatiegesprek plaats vinden.

Strafschrijven wordt gezien als een goede bijdrage aan het verminderen van antisociaal gedrag. Strafschrijven wordt vooral gezien als boetedoening. Doch geeft de meerderheid ook aan dat de straf inhoud moet hebben.

Nablijven levert volgens de meerderheid een bijdrage aan het verminderen van antisociaal gedrag. Bij nablijven wordt een herstelgesprek belangrijk gevonden. Sommige deelnemers vinden het belangrijk dat het een “lik op stuk” beleid moet zijn.

Eruit sturen wordt door de meeste niet gezien als een methode die antisociaal gedrag vermindert. Volgens de deelnemers moeten leerlingen alleen uit de klas gezet worden indien de veiligheid binnen de klas in het geding is. Als voorwaarde geven de deelnemers aan dat een herstelgesprek noodzakelijk is mocht zo'n situatie zich voordoen.

De meerderheid van de deelnemers vinden dat schorsing een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag. Er wordt verschillend gedacht over de mate waarin schorsing vooral maatwerk moet zijn, of dat de nadruk moet liggen op gelijken monniken gelijken kappen. Deel van de deelnemers vinden dat geschorste leerlingen veel werk moeten krijgen tijdens hun schorsingsperiode. Één deelnemer stelt voor extern geschorste te sturen naar rebound of de structuurklas. Hiermee vermijdt je de mogelijkheid dat deze leerlingen hun schorsingsperiode gebruiken als vrije tijd.

Het verwijderen van leerlingen van de school wordt gezien als een sterk middel om antisociaal gedrag te verminderen. Dit dient alleen plaats te vinden als de veiligheid in het geding is en moet gebeuren volgens de wetten en regelgeving.

7.2.3 Conclusies die horen bij deelvraag 6 “Hoe staan collega ‘s tegenover mogelijke nieuwe interventies “

De meerderheid vindt dat een vast lokaal voor brugklassers (met name bij basis- en kaderklassen) met beperkte docenten meer rust wordt gecreëerd. Zij vinden dan ook dat dit een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag op school.

Er is geen meerderheid te vinden voor de vorming van structuurklassen . Er zijn met name twijfels of dit een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Indien er een of meerdere structuurklas(sen) komt (komen) dient de nadruk gelegd te worden op de pedagogiek. Het is van belang dat hiervoor een stevig team wordt gevormd die goed kan omgaan met leerlingen met gedragsproblematiek.

Leerwerktrajecten leveren volgens alle deelnemers een bijdrage aan het verminderen van antisociaal gedrag. Volgens de deelnemers kan dit pas vanaf leerjaar 3 . Er wordt verschillend gedacht of leerlingen met een Leerwerktraject moeilijker op een MBO terecht kunnen in verband met stigmatisering.

Er zijn twijfels of het plaatsen van derdejaars leerlingen in een interne rebound een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag. Uit de praktijk blijken wisselende resultaten.

Medewerkers denken verschillend over het belonen van goed gedrag al of niet gestimuleerd door het taakspel. Er wordt ook verschillend gedacht over de effectiviteit van het taakspel voor het verminderen van antisociaal gedrag bij leerlingen.

Alle deelnemers denken dat cognitieve gedragstherapie een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. De helft van de deelnemers ziet een taak voor de mentor, om met de leerlingen aan de slag te gaan met eenvoudige oefeningen uit de cognitieve therapie. Wel moeten deze mentoren hiervoor goed opgeleid worden.

De meeste deelnemers denken dat een buddy een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Wel denken ze dat een buddy alleen maar werkt als de leerling met antisociaal gedrag deze buddy accepteert.

De meerderheid twijfelt aan de effectiviteit van de (externe) reboundvoorziening gezien de wisselende resultaten die hier voorheen mee zijn gehaald.

7.3 Discussie

In deze paragraaf zijn de sterke en zwakke kanten van dit onderzoek behandeld. Er is gereflecteerd op de validiteit en betrouwbaarheid.

Sterke kanten van het onderzoek

1. Er zijn interviews geweest op verschillende niveaus van de organisatie.
2. De deelnemers kregen alle gelegenheid om hun bevindingen te vermelden.
3. Alle deelnemers zijn al langere tijd werkzaam in het onderwijs (allen meer dan 10 jaar).
4. Alle deelnemers geven les aan klas 2 (waar veel antisociaal gedrag voor komt). Bijna alle docenten (een deelnemer niet) zijn ook werkzaam in de bovenbouw.

Zwakke kanten van het onderzoek

1. Er zijn maar een beperk aantal deelnemers geïnterviewd. Gezien het aantal is er kans dat het onderzoek niet representatief is.
2. Niet alle niveaus in de organisatie (die betrokken zijn bij het leerproces van leerlingen) zijn geïnterviewd. Een klassenassistent is niet geïnterviewd.
3. De meerderheid van de geïnterviewden komen uit team 2.
4. Op één deelnemer na zijn alle deelnemers boven de vijftig. Er is geen evenwichtige leeftijdsopbouw.
5. Er zijn geen leerlingen bevroegd.
6. Ondersteunend personeel is niet bevroegd.

Discussiepunten

In het begin van dit onderzoek is er naar de leden van team 2 (10 leden) een brief via de mail gestuurd om te vragen of ze antisociaal gedrag op school tegen komen, hoe vaak ze dit tegen komen en of dit antisociaal gedrag invloed heeft op hun welbevinden. Bij de uitslag kunnen een aantal kanttekeningen geplaatst worden. In de eerste plaats vertegenwoordigd het maar een kwart van de medewerkers op school en zijn de betreffende medewerkers vooral werkzaam in klas 2. Ook is de term "welbevinden" niet nader gedefinieerd.

Magister geeft aan dat er in 2016-2017 614 leerlingen eruit zijn gestuurd. Dat zijn 14 leerlingen per week. Dit is de helft van het aantal leerlingen die zich melden bij het herstelllokaal in 2017-2018, waar leerlingen die uit de klas zijn verwijderd zich moeten melden (150 leerlingen per 4 weken in schooljaar 2017-2018). Wat de oorzaak van dit verschil is, is niet duidelijk. Het kan zijn dat vorig jaar veel minder leerlingen eruit gestuurd worden of dat door docenten niet altijd op magister wordt aangegeven als ze een leerling er uitsturen.

De locatiedirecteur van 't Ravelijn in Steenberghe geeft aan veel minder leerlingen er uit te sturen (27 leerlingen per 4 weken) en te schorsen (1295 uur in Ossendrecht tegenover 661 uur in Steenberghe, schooljaar 2017-2018; bron Magister) . Dit hoeft niet te zeggen dat in Ossendrecht leerlingen meer antisociaal gedrag vertonen. De cijfers kunnen niet kloppen door onnauwkeurige registratie, de docenten in Steenberghe kunnen beter omgaan met antisociaal gedrag of men grijpt minder naar het middel eruit sturen of schorsen. Tenslotte kan het eraan liggen dat 't Ravelijn een ander onderwijsconcept heeft (werkt minder klassikaal en met leerpleinen).

Slechts één deelnemer vindt dat leerlingen eruit sturen een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag. Er worden echter 155 leerlingen per 4 weken eruit gestuurd. Verschillende verklaringen zijn hiervoor mogelijk. Bijvoorbeeld dat de geïnterviewde niet representatief zijn. Als alle docenten de vraag voorgelegd krijgen "vermindert eruit sturen antisociaal gedrag" geven ze misschien wel aan dat eruit sturen een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag. Het kan ook zijn dat veel leerlingen eruit gestuurd worden omdat veel docenten op dat moment handelingsverlegen zijn. Leerlingen eruit sturen geeft op deze manier een tijdelijke oplossing maar heeft op lange termijn weinig effect.

Het onderwijzersmodel en structuurklassen waarbij weinig docenten veel vakken geven (lees: voor een aantal vakken niet bevoegd) zijn wettelijk verboden. Wil de school dit opzetten moeten ze toestemming krijgen van de inspectie. Het is de vraag of dit gaat lukken.

In principe kunnen leerlingen pas vanaf klas 3 naar leerwerktrajecten. Hierbij wordt de week opgesplitst in dagen waarin er stage wordt gelopen en dagen waarin er les gevolgd wordt. Het is onduidelijk of je leerlingen vanaf klas 2 geplaatst krijgt vanwege de jonger leeftijd.

Ondanks dat er al cursussen aangeboden worden blijft er vraag naar opleiding. Het is de vraag of deze cursussen te beperkt zijn of niet aansluiten bij de doelgroep, of dat opleidingen geen (of beperkt) bijdragen levert aan het verminderen van antisociaal gedrag.

7.4 Aanbevelingen

Uit de analyses en conclusies worden de aanbevelingen gegeven. Om enigszins een goed overzicht van de aanbevelingen te krijgen is gekozen om ze in vijf groepen onder te verdelen, namelijk:

- A. algemene aanbevelingen;
- B. aanbevelingen met betrekking tot opleiding/ kennis docenten;
- C. aanbevelingen met betrekking tot schoolorganisatie en klassenmanagement;
- D. aanbevelingen met betrekking tot cognitieve gedragstherapie;
- E. aanbevelingen met betrekking tot buddy.

A. Algemene aanbevelingen

1. Neem de docenten die te maken hebben met antisociaal gedrag serieus.
2. Onderzoek wat de redenen zijn waarom een leerling antisociaal gedrag vertoont. Bepaal dan pas wat er moet gebeuren.
3. Zet op een rijtje welke mogelijkheden er zijn om antisociaal gedrag te verminderen bij de individuele leerling. Stel bij elke mogelijkheid indicatoren op, zodat je weet wat de beste oplossing is voor de betreffende leerling.

B. Aanbevelingen opleiding/ kennis docenten

1. Geef docenten die er behoefte aan hebben de gelegenheid zich te verdiepen in gedragsstoornissen. Biedt ook een cursus aan waar tools worden aangeboden waarmee docenten beter om kunnen gaan met leerlingen met gedragsstoornissen.
2. Evalueer of cursussen werkelijk een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.
3. Informeer docenten en de betreffende leerlingen goed wat de bedoeling is van time out; leren omgaan met emoties. Hiervoor dient er een eenduidige (gestandaardiseerde) procedure nodig. Bijvoorbeeld laat in eerste instantie de docent bepalen of er sprake is van een time out moment. Bij twijfel, geef een time out. Misschien kan in een later stadium de leerling zelf bepalen of een time out nodig is. Evalueer altijd waarom de leerling de time out nodig heeft.
4. Eruit sturen moet alleen plaats vinden indien de veiligheid in het geding is. Het is onwaarschijnlijk dat er 155 onveilige situaties per vier weken zijn. Bespreek dit verschijnsel in de afzonderlijke teams.

C. Aanbevelingen schoolorganisatie en klassenmanagement

1. Kies voor een tussenweg bij het opstellen van een vaste lesopbouw. Maak het bespreekbaar zonder te wijzen dat iedereen hetzelfde moet doen. Bijvoorbeeld spreek met de groep docenten die een vaste lesopbouw prettig vinden een vaste structuur af (misschien geïnspireerd door Mozano). Laat docenten die authenticiteit belangrijk vinden zelf beslissen wat ze meenemen uit dit format. Evalueer de proef en stel het eventueel bij.
2. Kies gedurende een proefperiode van een jaar voor de basis brugklassen het onderwijzersmodel. Overleg met inspectie. Misschien gaan ze ermee akkoord. Evalueer en onderzoek of het antisociaal gedrag vermindert.
3. Onderzoek hoe de leerwerktrajecten beter tot zijn recht komen. Welke problemen zijn er nu en welke oplossingen kunnen er bedacht worden om het leerwerktraject beter op de kaart te zetten.

4. Leg het taakspel aan docenten uit. Laat ze zelf (eventueel als team) bepalen of ze het willen spelen.
5. Onderzoek bij de leerlingen welke beloningen zij bij goed gedrag een goed idee vinden.
6. Kies je voor structuurklassen (indien toestemming van inspectie). Stel dan duidelijk de indicatoren voor de leerlingen vast. Dit geeft duidelijkheid naar ouders en leerlingen.
7. Kies je voor structuurklassen (indien toestemming van inspectie), realiseer je dan dat dit extra belastend is voor de betreffende docenten. Onderzoek deze belasting en zorgt voor compensatie zodat de belasting in balans is voor de docenten.
8. Kies je voor structuurklassen (indien toestemming van inspectie), onderzoek dan waar de beste locatie (in het centrum van het schoolgebouw of erbuiten) is.
9. Kies je voor structuurklassen (indien toestemming van inspectie), maak een procedure waarin staat wat er gebeurt indien een leerling niet functioneert in de structuurklas.
10. Kies je voor structuurklassen (indien toestemming van inspectie), maak een procedure waarin leerlingen met gedragsproblematiek die hun gedrag verbeteren weer in "een normale klas" terecht kunnen.
11. Kies je voor structuurklassen (indien toestemming van inspectie), onderzoek welke problemen er ontstaan indien verschillende leerwegen bij elkaar komen.
12. Onderzoek of interne rebound leerlingen samen kunnen werken met leerwerktraject leerlingen.

D. *Aanbevelingen cognitieve gedragstherapie*

1. Maak een draaiboek met oefeningen uit de gedragstherapie en oefen deze met de mentoren die daarmee aan de slag willen. Kijk na evaluatie of je alle mentoren dit draaiboek geeft.
2. Zorg voor een functionaris (ondersteuningsteam) op school die gespecialiseerd is in antisociaal gedrag.
3. Informeer ouders van leerlingen met antisociaal gedrag over cognitieve gedragstherapie.

E. *Aanbeveling buddy.*

1. Onderzoek hoe je vorm wilt geven aan het buddy's systeem.
2. Onderzoek of er (rooster-)mogelijkheden zijn om bij "de vrije ruimte vakken" (bijvoorbeeld leerpleinen, gymnastiek enz.) combinatieklassen te maken (de verschillende leerwegen bij elkaar). Maak eventueel leerlingen buddy's van elkaar. Evalueer na een of twee jaar of dit een bijdrage levert aan het verminderen van antisociaal gedrag.

NAWOORD

Inleiding

Nadat ik de literatuur bestudeerd en de interviews afgenomen heb, heb ik een middel bedacht, wat mijns inziens een bijdrage kan leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Ik werd met name getriggerd door een opmerking van een van de geïnterviewden. Deze zei dat het antisociaal gedrag misschien meer aan het systeem (hoe een school is georganiseerd) lag, dan aan de individuele leerling. Ik heb helaas op dit moment niet de tijd om het geheel uit te werken, maar de eerste aanzet wil ik hierbij geven.

Antisociaal gedrag op scholen is een complex probleem. Omdat oorzaken zo divers zijn, bestaat een eenduidige oplossing niet. Wil je antisociaal gedrag verminderen, dan zal je een aantal middelen in moeten zetten. Mijn bovengenoemde middel is gebaseerd op een visie. Deze visie wil ik eerst uitleggen om vervolgens mijn middel om antisociaal gedrag te verminderen weer te geven.

Mijn visie; mensen kunnen niet zonder binding

In de afgelopen 100 jaar heeft het liberalisme centraal gestaan. Het ziet individuele vrijheden als het hoogste goed en gelooft nog steeds sterk in de kiezer als klant. Liberalen slaan vrijheid hoger aan dan gelijkheid en waarderen het individu hoger dan het collectief. Liberalisme gaat uit van de vrije wil en een ware zelf die alles in het universum zin en waarde geeft. Mijn authentieke zelf is helemaal vrij. (Harari, 2016).

De moderniteit heeft het individu opgezadeld met de culturele opdracht tot zelfsturing, maar hem niet geleerd hoe daaraan te voldoen. Zoals Kunneman in de "Opmars van het dikke ik" (Kunneman 2005; in Dohmen, 2008) al zegt "het dikke ik neemt wat hij nodig denkt te hebben". Platte zelfgerichtheid, grof gedrag, gemakzuchtige hedonisme, zelfverrijking, grenzeloos geweld beheersen het alledaagse leven. Dit alles onder het mom van individuele vrijheid en ontplooiing.

Ik denk dat het *ik* langzaam maar zeker naar het *wij* moet schuiven. We zijn mijns inziens doorgeslagen in de individualiteit. Mijn authenticiteit ontstaat alleen in samenwerking met de ander. Ik ben niet in het geheel uniek. Ieder mens wordt mede gevormd door andere mensen. Mens worden kan alleen maar door het ontwikkelen van netwerken. De mens heeft zich ten opzichte van apen vooral zo kunnen ontwikkelen dankzij zijn netwerken. Netwerken

ontwikkel je alleen als je aan mensen kan binden. Wil je goed lopende collectieven (gezin, bedrijven, scholen, verenigingen, politieke eenheden) hebben, moet je de instelling hebben van wat goed voor de ander is, is ook goed voor mij. Moet je je bewust zijn dat je met anderen meer in staat bent problemen op te lossen. Competitie moet meer coöperatie worden. Vandaag ben je de winnaar, maar morgen kan je de verliezer zijn. Een mooie plek om te oefenen in “netwerken” is de klassensituatie. Bovendien zullen, indien leerlingen (mensen) meer binding met elkaar maken, zij meer empathie voor elkaar krijgen en zal het antisociaal gedrag verminderen.

Levensgebieden, sferen

Het boekje “Het agoramodel; de wereld is eenvoudiger dan je denkt” van de filosoof Rene Gude was voor mij de inspiratiebron hoe in vulling te geven in het meer binding maken in de klassensituatie (groep). Om het een en ander te kunnen plaatsen, moet ik even een omweggetje maken om uiteindelijk bij mijn idee te komen.

Gude gaat ervan uit dat er vier levensgebieden (sferen) zijn.

1. De privésfeer bestaat uit: thuis, geliefden, vrienden belangeloosheid, liefde ongedwongenheid, lichamelijke dingen, intimiteit, zinnelijkheid.
2. De privaatsfeer bestaat uit: werk, geld, contract, prestatie, beloning, plicht, winkelen, produceren, consumeren, marktwerking, collega's en eigenbelang.
3. De publieke sfeer: maatschappelijke vrijheid, vrijwilligerswerk, stichtingen, enthousiasme, engagement, gemeenschappelijke belang, spontaan.
4. De politieke sfeer: bestuur, regel, bureaucratie, wetten, stemmen, instanties, algemeen belang.

Gude zegt dat je deze sferen een beetje moet scheiden en onderscheiden. Als iemand bijvoorbeeld elke dag een tas werk mee naar huis neemt, gaat dat ten koste van zijn privésfeer. Er hoeft zich maar een sfeer te vermengen met een andere sfeer en de totale moeilijkheidsgraad van het leven ligt op tafel (Gude,R. 2016). Sferen zijn associaties van mensen die zich rond een bepaalde activiteit organiseren. Het is de kunst in elke sfeer een goede burger te worden. Thuis ben je lekker burgerlijk, in de privaatsfeer ben je een burger die eerlijk de kost verdient, in de publieke sfeer ben je een maatschappelijke actieve burger en in de politieke sfeer ben je een stemmende burger. Snap je hoe de sferen werken, dan is dat een bijdrage tot je geluk. Je hebt trainingsmodellen nodig om te leren hoe je het beste kan opereren in deze sferen.

Deze trainingsmodellen noemt hij trainingssferen. Dit zijn religie, sport, kunst en filosofie. Deze trainingssferen kan je koppelen aan de levenssferen. Sport heeft bijvoorbeeld iets te maken met bedrijfsleven, met concurreren op een eerlijke manier. Kunst kan je koppelen aan de publieke sfeer. In de publieke sector kunnen we, zonder naar economische belangen te kijken, werelden verzinnen en goede levens bedenken. Dat eist een voorstellingsvermogen. Aan de privésfeer is religie gekoppeld. Een religie zorgt voor het aandragen van gemeenschappelijke intelligentie over de hoogste privéaangelegenheden als voeding, hygiëne en seksualiteit. Ook het samen vieren en het samen rouwen (rituelen). En tenslotte heeft filosofie te maken met politiek, de rede.

Het idee

Nu het idee. Ik denk dat de school de trainingsferen kan inzetten om antisociaal gedrag te verminderen. Door leerlingen te laten oefenen in het binding maken, zullen ze ontdekken dat zij een onderdeel zijn van een netwerk en dat eigenbelang ook "ons" belang is.

Daarnaast is het zinvol steeds (mentoruur) aan leerlingen te vermelden dat de klassensamenstelling min of meer een gegeven is. Net zoals je je burens niet kan kiezen, kan je je klasgenoten ook niet echt kiezen. Wel moet je natuurlijk bij excessen ingrijpen. Structuurklas bijvoorbeeld blijft misschien altijd wel nodig.

Je probeert op allerlei manieren leerlingen te leren hun binding met medemensen, zowel kwalitatief als kwantitatief, te verbeteren. Dit moet mijns inziens door al je handelingen als docent te baseren op het groepsbelang. Bijvoorbeeld: Keuzewerktijd niet meer een individuele keuze te laten zijn, maar een keuze van de klas; een uitstapje niet meer een schoolkeuze (lees docententeam), maar een keuze van de klas; niet alleen de individuele leerling aanspreken op zijn gedrag, maar ook binnen de klas bespreken; en indien mogelijk bij individuele problemen van leerlingen samen met de klas tot een oplossing te komen; maatschappelijke stage geen individuele opdracht maar een klassenopdracht, enz., enz.

Daarnaast zet ik ook religie, sport, kunst en filosofie in om leerlingen te helpen hun verbindingen met mensen te verbeteren. Hoe kan je religie, sport, kunst en filosofie (trainingsferen) nu een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag?

Binnen sport leer je sportief samen te werken, sportief te concurreren, binnen vaste regels doelen bereiken, te winnen en waardig te verliezen. Sport oefent doorzettingsvermogen en samenwerking op een vast speelveld, met heldere regels en welomschreven doelen. Sport kan op allerlei manieren een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Met sport kan je meer en betere bindingen leren maken. Teamspelen op school kunnen leerlingen leren dat, als je verliest, je geen loser bent. Dat als je vandaag de winnaar bent, morgen de verliezer kan zijn. Teamspelen stimuleren leerlingen tot samenwerking; geen goede samenwerking, geen goed resultaat. Het laat leerlingen zien dat iedereen een rol speelt die bij hem/haar past, dat samenwerken (spelen) leuk is, dat aan de regels houden zin heeft, enz. enz.

Binnen de kunst leer je de wereld te beschouwd vanuit het fictieve perspectief. Onder kunst versta ik literatuur, toneel, schilderkunst, architectuur, muziek en beeldende kunst. Kunst is een gedisciplineerde oefening van het voorstellingsvermogen. Kunst kan een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Met kunst kan je meer en betere verbindingen leren maken. Kunst kan je helpen anders te gedragen. Het leert je iets te bekijken van verschillende perspectieven. De kunst traint je om je in te leven in andere mensen. Door in te leven in de rol van een toneelstuk, kan je meer de ander (rol) begrijpen. Door te luisteren naar verhalen van medeleerlingen kan je deze meer proberen te begrijpen. Door samen een schilderij te maken leer je je medeleerlingen misschien meer waarderen. Door samen muziek te maken leer je, naast dat de triangel net zo belangrijk is als de viool, dat goede samenwerking een must is. Kunst leert leerlingen begrip te hebben voor afwijkende zienswijzen en excentrieke karakters.

Binnen religie leren leerlingen de manier waarop je je moet gedragen en wat wel of niet mag. Onder religie versta ik een programma dat onderliggende omgangsvormen regelt. Ook leer je binnen religie dat in het leven gevierd en gerouwd mag worden. Met religie leer je meer en betere bindingen te maken. Binnen religie krijgen de niet religieuze leerlingen de gelegenheid religieuze klasgenoten te begrijpen. Binnen religie leren leerlingen wat goed en kwaad is.

Binnen filosofie leren leerlingen betere gesprekken te voeren. Filosofie wordt wel de moeder van de overlegcultuur genoemd. Filosofie kan een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag. Met filosofie leer je meer en betere bindingen te maken. Filosofie kan leerlingen leren een goed gesprek te voeren. Filosofie leert leerlingen zich beter verstaanbaar te maken en leert de leerlingen o.a. in klassenverband gezamenlijk een goede oplossing te bedenken.

Tenslotte

Ik heb hier een idee, gebaseerd op een visie, weergegeven. Zoals ik al boven gemeld heb, komt een mens alleen verder door netwerken. Ik heb inspiratie uit literatuur (door mensen geschreven) en interviews opgedaan om tot deze visie en dit idee te komen. Om weer meer verdieping te krijgen, zal ik weer gebruik moeten maken van netwerken. Alleen zo kan je (ik) tot betere oplossingen komen voor antisociaal gedrag.

Literatuurlijst

- CDEgroep,(zd).*Taakspel in de klas*. Opgevraagd op 5 juni 2018 van www.taakspel.nl
- Duo Onderwijsonderzoek & Advies. (2017). *Rapportage medewerkersonderzoek*. Utrecht: DUO.
- Dohmen, J. (2008). *Het leven als kunstwerk*. Zutphen: Lemniscat
- Donk,C. van der,Lanen,B. van (2016). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho.
- Gude, R. (2016). *Het agoramodel. De wereld is eenvoudiger dan je denkt*. Leusden: ISVW.
- Harari, Y. N. (2017). *Homo Deus. Een kleine geschiedenis van de toekomst*. Israël: Harvill Secker
- Holter, N., Bruinsma, W. (2010). *Voortijdig schoolverlaten*. Opgevraagd op 1 maart 2018 van www.nji.nl/voortijdigschoolverlaten
- Junger-Tas, J. (2002). *Preventie van antisociaal gedrag in het onderwijs*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Kaldenbach,H.(2017). *Korte lontjes. 99 tips voor het omgaan met jongeren in de klas*. Amsterdam:Prometheus
- Rijksoverheid,(2018).*leerplicht en kwalificatieplicht*. Opgevraagd op 5 juni 2018 van <https://www.rijksoverheid.nl/leerplicht> .
- Rip,M.(2009).*Antisociaal gedrag op middelbare scholen. Onderzoek naar voorspellers ten behoeve van een risicomodel sociale opbrengen*. Utrecht. Inspectie van het onderwijs.
- Schoolgids (2017), *Schoolgids sgboz* (2017). Opgevraagd op 1 maart 2018 van [https://www.sgboz.nl/Portals/0/Zuidwesthoek/Documenten/Zuidwesthoek_Schoolgids%202017-2018%20\(1\).pdf](https://www.sgboz.nl/Portals/0/Zuidwesthoek/Documenten/Zuidwesthoek_Schoolgids%202017-2018%20(1).pdf)

Bijlage 1 Brief voor mini enquête

Beste collega 's van team 2

Op dit moment ben ik bezig met een onderzoek over antisociaalgedrag . Ik ben aan het onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het antisociaalgedrag op onze school te verminderen.

Onder antisociaalgedrag verstaat het ministerie van onderwijs "Handelen dat afbreuk doet aan het welbevinden van anderen". In het algemeen kan je zeggen dat het gaat om storend gedrag. Onder welbevinden wordt hier verstaan geestelijk, sociaal, lichamelijk goed voelen. Bij een goed welbevinden kan men voor zichzelf zorgen, omgaan met de dagelijkse [stress](#) en is men productief en betrokken bij de gemeenschap.

Storend gedrag kan dus van alles zijn. Van brutale mond, schreeuwen door de klas maar ook boeken vergeten. Dit laatste kan de lesgang verstoren en daarmee het welbevinden van andere leerlingen en docent verminderen.

Om de relevantie van het onderzoek aan te geven is mij verzocht om mijn collega's te vragen hoe vaak antisociaal gedrag in hun (dagelijkse)praktijk voorkomt.

Daarom wil ik jullie verzoeken om antwoord te geven op de volgende vragen.

1. Hoe vaak heb je als docent te maken met antisociaal gedrag .

Dagelijks----- wekelijks-----maandelijks-----nooit

2. Welke invloed heeft antisociaal gedrag op jouw welbevinden.

Niet-----weinig-----regelmatig-----veel.

Alvast hartstikke bedankt voor jullie medewerking

Groetjes jennifer

Bijlage 2 Interview vragen

De volgende vragen zijn gesteld :

A. Bestaande middelen

Vraag 1 Middel opleiding docent

Zal het antisociaalgedrag op school verminderen indien het personeel op school hun vaardigheden verbeteren.

Waarom denk je dat?

Welke vaardigheden zouden docenten/ondersteunend personeel / management kunnen verbeteren om antisociaal gedrag op school te verminderen.

Vraag 2 Middel structuur/lesopbouw.

Zal een vast lesformat antisociaalgedrag in de klas verminderen.

Waarom denk je dat?

Aan welke voorwaarden moet dan volgens jou het lesformat voldoen.

Vraag 3 Middel time out .

Kan time out voor leerlingen een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Waarom denk je dat ?

Aan welke voorwaarden moet dan een time out volgens jou voldoen.

Vraag 4 Middel strafschrjven

Kan strafschrjven een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Waarom denk je dat ?

Aan welke voorwaarden moet dan strafschrjven volgens jou voldoen.

Vraag 5 Middel nablijven

Kan nablijven een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Waarom denk je dat ?

Aan welke voorwaarden moet dan nablijven volgens jou voldoen.

Vraag 6 Middel eruit sturen.

Kan eruit sturen een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Waarom denk je dat?

Aan welke voorwaarden moet eruit sturen dan volgens jou voldoen.

Vraag 7 Middel schorsen.

Kan schorsen een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Waarom denk je dat.

Aan welke voorwaarden moet dan schorsen volgens jou voldoen.

Vraag 8 Van school verwijderen

Kan van school verwijderen een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Waarom denk je dat.

Aan welke voorwaarden moet verwijderen dan volgens jou voldoen.

B. Interventies vanuit de literatuur

Vraag 1 Middel programma Step

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Brugklassen met een beperkt aantal docenten, zittend in vaste lokalen die dicht bij elkaar gelokaliseerd zijn.

Waarom denk je dat ?

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal aan voldoen .

Vraag 2 Middel programma Step variant.

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Leerlingen die antisociaal gedrag vertonen in de eerste klas , in het tweede jaar apart zetten (met beperkte docenten).

Waarom denk je dat?

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Vraag 3 Middel programma Step variant.

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Tweedejaars leerlingen, die in de eerste jaar antisociaal gedrag vertonen, en in een aparte klas zitten een beroepstraining aanbieden met daaraan gekoppeld een financiële beloning.

Waarom denk je dat?

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Vraag 4 Middel programma Step variant.

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Derdejaars die in de aparte klas hebben gezeten bij herhaald antisociaal gedrag plaatsen voor twee/drie maanden in een klas met extra voorzieningen(individuele instructie, lichte psychologische hulp).

Waarom denk je dat?

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Vraag 5 Middel taakspel

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Brugklassers taakspel laten spelen. Zie youtube taakspel groep 8

Waarom denk je dat?

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Vraag 6 Middel cognitieve gedragstherapie

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Leerlingen met gedragsproblemen cognitieve gedragstherapie aanbieden.

Bij cognitieve gedragstherapie gaat het om de verandering van de denkprocessen van jongere over sociale situaties. Met een combinatie van technieken zoals ontspanning, cognitieve herstructurering het omzetten van inadequate, negatieve gedachten in positieve gedachten, zelfmonitoring, het leren van probleemoplossende vaardigheden en het leren van woedebeheersing proberen hulpverleners de jongere de sociale situatie realistischer te laten schatten en er meer gepast op te laten reageren. Dat doen ze door gewenst gedrag te bekrachtigen en indien nodig lichte en gepaste straffen te geven. Door dit straf- en beloningssysteem leert de jongere het ongewenste gedrag te identificeren en op den duur te veranderen in meer geaccepteerd gedrag (Nienke Holter, Wieneke Bruinsma 2010).

Waarom denk je dat?

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Vraag 7 Middel mentorinterventies.

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Leerlingen die problemen hebben krijgen een mentor (buddy; big brother/sister).

Waarom denk je dat?

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Vraag 8 Middel rebound

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Gebruik maken van reboundvoorziening.

Waarom denk je dat?
Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Tenslotte.
Kan je een rangorde maken welke middelen volgens jou het effectiefste zijn.

BIJLAGE 3 Uitgewerkte interviews

A. Bestaande middelen

Vraag 1 Middel opleiding docent

Zal het antisociaalgedrag op school verminderen indien het personeel op school hun vaardigheden verbeteren.

Antwoord deelnemer 1. *ja*

Antwoord deelnemer 2. *Ja*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 5. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 6. *Ja/nee*

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1 *Alles draait om relatie. Wanneer de vaardigheden mbt het opbouwen/verbeteren van de relatie worden getraind zal het antisociaal gedrag afnemen.*

Antwoord deelnemer 2. *Hoe beter je wordt in het meer kennis over gedrag hoe beter je daarop kan ageren. Uiteindelijk gaat het om beter verbinding maken met leerlingen.*

Antwoord deelnemer 3. *Ja , we hebben op school te maken met veel leerlingen die een stoornis hebben. Dit vraagt bepaalde gespreksvaardigheden die wij niet altijd hebben.*

Antwoord deelnemer 4. *Sommige mensen hebben het niet zo in zich om om te gaan met antisociaal gedrag. Je hebt daar bepaalde voelsprietten voor nodig . Je kan je misschien wel verbeteren. 80 % van de problemen die ontstaan door antisociaalgedrag kan alleen maar opgelost worden met een goede relatie met de leerling. Relatie is zeer belangrijk.*

Antwoord deelnemer 5. *Het antisociaal gedrag zal er wel zijn maar er wordt beter op geanticipeerd. Antisociaal gedrag zit immers in de persoon.*

Antwoord deelnemer 6 *Ieder docent is anders.*

Welke vaardigheden zouden docenten/ondersteunend personeel / management kunnen verbeteren om antisociaal gedrag op school te verminderen.

Antwoord deelnemer 1 *Voor iedereen: Het voorkomen van antisociaal gedrag om het bespreekbaar te maken in de lessen ZWH, mentor maar ook wat het doet voor de maatschappij(Leer) Dit kan door integraal collegiaal consultatie of in gesprek te gaan met docent/coach of gewoon met een collega die je vertrouwd en waar tegen je op ziet. Ook begeleiding van een psycholoog kan een docent helderheid geven over zijn functioneren in de klas.*

Ik heb vraagtekens of je een goede communicatie met leerlingen wel kan aanleren. Als het in je zit kan je door observaties en doen je communicatie met leerlingen verbeteren. Sommige docenten hebben een uitstraling waardoor ze zich nooit kunnen verbeteren. Ook als je niet kan verplaatsen in een ander zal jij nooit een goede relatie hebben met leerlingen. Sommige docenten zijn gewoon niet leerbaar. Soms gebeurt het wel eens dat een docent zelf antisociaal gedrag vertoont. Hier moet je de docent op aanspreken.

Antwoord deelnemer 2. *Kaldenbach heeft op school een studiedag verzorgt over hoe reageer ik op leerlingen met een kort lontje. Hier ging het vooral over de interventie.*

Antwoord deelnemer 3. *Er moet hier op school iemand komen die zowel verstand heeft van alle stoornissen die bij ons op school voorkomen en gesprekstechnieken. Dit moet gebeuren per team. Je hebt immers per jaar te maken met verschillende doelgroepen. In elke leeftijdsfase*

Hebben leerlingen specifieke problemen. De docenten moeten eerst leesvoer krijgen over deze stoornissen en dan een training binnen je eigen team. Met name jonge docenten hebben deze scholing nodig

Antwoord deelnemer 4. *Er is een gebrek aan kennis bij een aantal docenten over stoornissen. Ook komt regelmatig voor dat docenten helemaal niet weten welke stoornis een leerling heeft. Niet alles staat in magister. Dit vind ik niet goed. Een docent moet weten wie hij in de klas heeft.*

Antwoord deelnemer 5. *Ik zal een groot voorstander van zijn als docenten meer kennis hebben over stoornissen en hoe ermee om te gaan. Hoewel elke leerling weer anders kan reageren. Dit heeft wel zijn grenzen. Op een gegeven moment moet het zorgteam het oppakken. Dan is het te specialistisch*

Antwoord deelnemer 6. *Wij houden teveel rekening met leerlingen. De leerlingen ,moeten zich gewoon fatsoenlijk te gedragen.*

Vraag 2 Middel structuur/lesopbouw

Zal een vast lesformat antisociaalgedrag in de klas verminderen.

Antwoord deelnemer 1 *ja*

Antwoord deelnemer 2. *Ja*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 5. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 6. *Ja*

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1 *Rust en regelmaat.*

Antwoord deelnemer 2. *Een vast structuur geeft aan een groep leerlingen houvast . In wezen hebben we dit al via het concept "Morzano". Er zitten bepaalde vaste leselementen in. Hoe ontvang ik de leerlingen, hoe presenteer ik de leerdoelen, hoe sluit ik af, hoe reflecteer ik.*

Antwoord deelnemer 3. *Het grootste voordeel van een vast format is dat er voldaan wordt aan een verwachtingspatroon. Ook is het rustig voor de docent. Hij/zij weet wat zij moet doen. Komen minder onverwachte zaken. Leerlingen worden onrustig van in de les leuk opkomende zaken.*

Antwoord deelnemer 4. *Docenten moeten altijd inspelen op de situatie.*

Antwoord deelnemer 5. *Niet alle leerlingen hebben er baat bij. Wel fijn voor autistische leerlingen en ADHD leerlingen. Voor een grote groep is dat geen fijne manier van werken . Ik ben wel voorstander om het eens te proberen.*

Antwoord deelnemer 6. *Een zekere structuur is nodig. Bij ons op het plein zijn ze teveel vrij.*

Aan welke voorwaarden moet dan volgens jou het lesformat voldoen.

Antwoord deelnemer 1. *Regels en afspraken. Wederzijds respect. Als leerlingen weten wat hen te wachten staat worden ze minder uitgenodigd antisociaal gedrag te vertonen. Als we afspreken zo ziet de structuur van de les er altijd uit dan wordt het een cultuur. Dan is het algemeen geaccepteerd en gaat niemand daarmee in discussie.*

Antwoord deelnemer 2. *Het is de vraag of je professionals moet voorschrijven in welke vorm je dit doet. Authenticiteit is een meerwaarde met het werken met leerlingen. Uiteindelijk gaat het om professionaliteit van de docent. Docenten moet je niet in de eenvormigheid duwen.*

Antwoord deelnemer 3. *Bijvoorbeeld een vast formaat binnen de talen. De structuur en regels van Morzano op zekere hoogte . We hebben te maken met onze leerlingen, ons schoolsysteem en met examens. Daar past niet altijd Morzano bij. Morzano zegt bijvoorbeeld geef de leerlingen keuzes. Ik ben voor zeer beperkte keuzevrijheid. Morzano prima maar alleen ter ondersteuning. Morzano wilt variatie. Echter variatie bij leerlingen met bepaalde stoornissen is dodelijk. Die hebben rust in hun hoofd nodig. Dus ook rust in de les. Eventueel kan je met de leerlingen afspreken op maandag doen we het zo , op dinsdag zo enz.*

Antwoord deelnemer 4. *Ik gebruik het concept "Morzano". Een korte instructie en dan gaan ze gewoon aan het werk. De leerlingen zijn de afgelopen 30 jaar weinig veranderd. Wel is de computer en social media in de klas gekomen. Ik vind ipad voor onze basis leerlingen niet goed.*

De verleiding is te groot om niet met de leerstof bezig te zijn. En ze zitten ook regelmatig per ongeluk aan de verkeerde "knoppen". Er zijn leerlingen die vragen of ze niet een boek mogen. Ik kopieer altijd een aantal boeken. Ook kennen ze de grenzen niet wat wel of niet kan op social media. Ook kan is de concentratie van leerlingen minder geworden. Vroeger kon je ze gewoon aan het werk zetten. Dat is niet meer. Ook moet je basisklassen in de middag voor theorie vakken niet inroosteren. Dan kunnen ze het niet meer opbrengen en dan worden ze vervelend. Als het iets anders is dan normaal dan worden de leerlingen onrustig. Een vast stramien komt ten goede van de rust op school.

Antwoord deelnemer 5. Ik pas het een beetje aan de leerlingen aan. Ik geef ze een keuze. Er zijn leerlingen die willen een zekere vrijheid. Die willen op zekere hoogte hun eigen plan trekken. Die willen niet elke uur in het zelfde regiem werken. Het kan erg saai worden. Ook zijn er docenten die hun eigen draai aan de les willen geven. Gaat ten koste van de authenticiteit van een aantal docenten. Als we het proberen dan moet iedereen meedoen.

Antwoord deelnemer 6. We hebben meer toezicht nodig op ons plein. Misschien moet het kantoor van de directie bij ons zijn. Dan hebben we meer toezicht. Misschien ook minder werkvormen.

Vraag 3 Middel time out .

Kan time out voor leerlingen een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag ?

Antwoord deelnemer 1. ja

Antwoord deelnemer 2. Ja

Antwoord deelnemer 3. Ja/ nee

Antwoord deelnemer 4. Ja/nee

Antwoord deelnemer 5. Ja

Antwoord deelnemer 6. nee

Waarom denk je dat ?

Antwoord deelnemer 1 Uit de macht der gewoonte halen, uit een bestaande cultuur.

Antwoord deelnemer 2 . Ik ken te weinig van de uitvoering. Ik weet dat het dat het als een agressiereductiemiddel wordt gebruikt. Alles wat je kan de-escaleren leidt tot minder antisociaal gedrag. Op deze manier geef je een leerling een ontsnappingsmogelijkheid. Zo geef je leerlingen die op dat moment boos etc. zijn even de ruimte , wat alleen maar goed is. Mensen die er meer verstand van hebben dan ik hechten er toch enigszins waarden aan.

Antwoord deelnemer 3. Leerlingen kunnen er makkelijk misbruik van maken.

Antwoord deelnemer 4. Leerlingen kunnen er makkelijk misbruik van maken.

Antwoord deelnemer 5. Mits goed ingezet.

Antwoord deelnemer 6. *Leerlingen kunnen er makkelijk misbruik van maken. Leerlingen moeten zich gewoon leren beheersen. Als ze het even niet aankunnen moeten ze zich maar zelf even terug trekken (in hun hoofd).*

Aan welke voorwaarden moet dan een time out volgens jou voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Aandacht voor de leerling en zijn gedrag. Goede en minder goede zaken benoemen, laten herkennen en erkennen. (spiegel voorhouden en consequenties laten zien) .Time out is maatwerk. Als je leerlingen de gelegenheid geeft dat ze het eindeloos kunnen gebruiken dan gaan ze het misbruiken . Zowel de time out als het aantal leerlingen die zo'n time out (kaart) krijgen moet begrensd worden.*

Antwoord deelnemer 2. *Het is belangrijk dat de docent altijd reflecteert als een leerling gebruik maakt van de time out kaart . Je moet alert zijn op het sleetsheid van het middel. Het moet in de context en scala van mogelijkheden passen. Als mentor moet je per week met de leerling terug kijken . Indien een leerling de kaart heeft gebruikt moet de (vak)docent dit melden in magister.*

Antwoord deelnemer 3. *Bij hoge uitzondering De verantwoordelijkheid van hun eigen leerproces is bij onze leerlingen vrij beperkt. De docent bepaalt of jij een time out krijgt. Er wordt op dit te makkelijk toegegeven naar leerlingen toe. Zo is de maatschappij ook niet. Dat je weg als je even je zelf niet goed voelt. Bij hoge uitzondering (twee leerlingen per schooljaar) mag de leerling zelf bepalen wanneer hij een time-out krijgt. Je voelt je ook niet lekker in de time- out ruimte, dus dan kan je net zo goed in de klas blijven.*

Antwoord deelnemer 4. *Is maatwerk. Docent moet aanvoelen of de leerling echt een time out nodig heeft of niet. De time out kaart moet altijd via het zorgteam en mentor gaan.*

Antwoord deelnemer 5. *Een docent bepaalt in de eerste periode of de time out kaart mag ingezet worden. Na tien minuten moet de leerling weer terug komen. Als dit zo'n vier tot zes weken goed gaat mag de leerling zelf bepalen wanneer hij de time out kaart inzet. Je moet het opbouwen. De leerling kan dan zien wanneer iets fout gaat en waarom dat het fout gaat.*

Antwoord deelnemer 6. *Als het even niet gaat gaan ze maar even naar het toilet.*

Vraag 4 Middel strafschrjven

Kan strafschrjven een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Antwoord deelnemer 1 *Ja*

Antwoord deelnemer 2. *Ja.*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *Nee*

Antwoord deelnemer 5. *Nee*

Antwoord deelnemer 6. *Ja*

Waarom denk je dat ?

Antwoord deelnemer 1 *Naast 9x belonen is 1x bestraffen een must. Anders is een beloning geen belonen meer. Soms is strafschrjven een dermate vervelende straf dat leerlingen dit niet meer willen meemaken. Maar belangrijk: 9x aardig en 1x boos.*

Antwoord deelnemer 2. *In onze cultuur is dat als je iets verkeert doet dan moet er een vorm van boetedoening zijn. Er zal wel onderzoek zijn naar het effect van straf. Het zal wel kritisch hierin zijn. Het kan wel werken. Er zullen leerlingen zijn die het antisociaal gedrag dan niet meer doen. Een goed herstelgesprek kan meer effect hebben dan bv. Strafschrjven.*

Antwoord deelnemer 3. *Als boete doening. In hoge uitzondering.*

Antwoord deelnemer 4. *Een herstelgesprek is veel beter. Strafwerk is doelloos. Met name voor leerlingen die totaal niet voldoen aan leervoorwaarden.*

Antwoord deelnemer 5. *Als boeten doening.*

Antwoord deelnemer 6. *Als boetedoening en bewust wording.*

Aan welke voorwaarden moet dan strafschrjven volgens jou voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Maakt mijns inziens niet veel uit. Mijn idee: tafeltjes 1 t/m 20. (verplichte) oefening baart kunst. Het is misschien een goed idee om hier schoolbreed een format voor te maken.*

Antwoord deelnemer 2. *De straf moet substantieel en proportioneel zijn. En er moet een herstelgesprek zijn.*

Antwoord deelnemer 3. *Als ze iets overschrjven dan het liefst in het middel van de straf. Het liefst laat ik ze b.v. gewoon een briefje schrjven over wat ze gedaan hebben. Ik probeer wel altijd iets zinnigs over te laten schrjven.*

Antwoord deelnemer 4. *niet van toepassing.*

Antwoord deelnemer 5. *Straf moet wel functioneel zijn. Daarom moet het leerstof zijn.*

Antwoord deelnemer 6. *Ik laat ze de kernvoorwaarde overschrjven. Dit doe ik om de leerlingen een beroepshouding aan te leren. Straf moet in principe functioneel zijn.*

Vraag 5 Middel nablijven

Kan nablijven een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Antwoord deelnemer 1. *Ja*

Antwoord deelnemer 2. *Ja*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *Ja*

Antwoord deelnemer 5. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 6. *Nee*

Waarom denk je dat ?

Antwoord deelnemer 1 *Leerlingen gevraagd: Meneer nablijven is veel vervelender. Dat wil je niet meemaken. Komen ze aan mijn vrije tijd.*

Antwoord deelnemer 2. *Als boetedoening.*

Antwoord deelnemer 3. *Je hebt de leerling er echt mee. Een minuut langer op school vinden ze heel vervelend. Het werkt ook als waarschuwing. Als ze gewaarschuwd zijn worden ze vaker rustiger.*

Antwoord deelnemer 4. *Een beetje boetedoening en voor het herstelgesprek.*

Antwoord deelnemer 5. *Alleen als boete doening . Voor sommige leerlingen maakt het niet uit of ze moeten nablijven.*

Antwoord deelnemer 6. *Steeds meer leerlingen maakt het niet meer uit als ze langer op school moeten blijven. Op school werken ze niet door waardoor ze langer op school moeten blijven. Ze blijven gewoon niet door werken. Ze zijn zich niet echt bewust van de consequenties.*

Aan welke voorwaarden moet dan nablijven volgens jou voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Niet veel voorwaarden aan. Beste is een uur niets laten doen. Is veel vervelender dan strafschrjven. Duurt erg lang.*

Antwoord deelnemer 2. *De straf moet substantieel en proportioneel zijn. En er moet een herstelgesprek zijn. Het mooiste is dat diegene die de straf geeft ook betrokken is bij de uitvoering. Tegen een leerling zeggen jij moet nablijven en melden bij de conciërge daar geloof ik niet in.*

Antwoord deelnemer 3. *Altijd een herstel gesprek. Snap je waarom je de straf hebt gekregen.*

Antwoord deelnemer 4. *Altijd herstelgesprek.*

Antwoord deelnemer 5. *Altijd herstelgesprek.*

Antwoord deelnemer 6. *Vandaag in de fout , vandaag nablijven.*

Vraag 6 Middel eruit sturen.

Kan eruit sturen een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Antwoord deelnemer 1 *nee*

Antwoord deelnemer 2. *nee*

Antwoord deelnemer 3. *ja*

Antwoord deelnemer 4. *nee*

Antwoord deelnemer 5. *nee*

Antwoord deelnemer 6. *Ja/nee*

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1. *Het vermindert niet het antisociaal gedrag. Het zal hierdoor juist toenemen bij de collega die de leerling verwijdert. Je laat merken dat je het probleem niet zelf kunt oplossen. De leerlingen voelen dit fijntjes aan.*

Antwoord deelnemer 2. *Het is beter aan de groep het volgende te vragen . "We snappen dat de betreffende leerling dat gedrag vertoont, wat kunnen we doen als klas om toch het leerproces zo goed te kunnen te laten verlopen. Kan je leerlingen meenemen naar een soort gezamenlijke verantwoording.*

Antwoord deelnemer 3. *Soms is het gewoon klaar. Leerlingen moeten soms gewoon begrenst worden. Ook is het een waarschuwing naar andere leerlingen toe.*

Antwoord deelnemer 4. *Het draait om relatie. Er uit sturen geeft geen betere relatie. Als je veel leerlingen eruit stuurt heeft het geen effect meer.*

Antwoord deelnemer 5. *Docenten die regelmatig leerlingen er uitzetten hebben vaak te weinig tools om op de juiste manier te reageren. Sommige docenten zetten leerlingen uit de klas uit wanhoop.*

Antwoord deelnemer 6. *Is een korte termijn oplossing .*

Aan welke voorwaarden moet eruit sturen dan volgens jou voldoen.

Antwoord deelnemer 1. *Verwijdering: slechts bij een onveilige situatie (lichamelijk en psychisch).*

Antwoord deelnemer 2. *Verwijdering slechts bij een onveilige situatie of wanneer het leerproces ernstig in gedrang is.*

Antwoord deelnemer 3. *Alleen op basis van respect en veiligheid. Blijft een leerling erg brutaal dan moet ik hem eruit kunnen sturen.*

Antwoord deelnemer 4. *Verwijdering: slechts bij een onveilige situatie (lichamelijk en psychisch).*

Antwoord deelnemer 5. *Verwijdering: slechts bij een onveilige situatie. (lichamelijk en psychisch) Of het onderwijsproces ernstig verstoort wordt. Ook als een leerling zeer respectloos is. Als je een daad moet stellen. En gebruik maken van de escalatieladder (een paar keer waarschuwen).*

Antwoord deelnemer 6. *Herstelgesprek*

Vraag 7 Middel schorsen.

Kan schorsen een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Antwoord deelnemer 1 *ja*

Antwoord deelnemer 2. *Ja*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 5. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 6. *Ja*

Waarom denk je dat.

Antwoord deelnemer 1 *Schorsing belast je ook het thuisfront mee. Hierdoor zullen de meeste ouders in gesprek raken met hun kind. Het kind zal hierdoor "tot bezinning" komen*

Antwoord deelnemer 2. *Heb je soms nodig om afstand tussen school en leerling te creëren.*

Antwoord deelnemer 3. *Als waarschuwing .*

Antwoord deelnemer 4. *Soms zijn er leerlingen bij die eigenlijk bij ons op school niet thuis horen. Zij horen op het speciaal onderwijs.*

Antwoord deelnemer 5. *Ligt eraan hoe thuis gereageerd wordt op de schorsing. Kan werken als waarschuwing. Op lange termijn zal vaak het antisociaal gedrag toch gewoon door gaan.*

Antwoord deelnemer 6. *Moet duidelijk zijn.*

Aan welke voorwaarden moet dan schorsen volgens jou voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Gesprek met ouders, werk mee naar huis (regels van de school en/of opstel). En om opnieuw de school/klas te mogen betreden een herstelgesprek. Het is handig om een vaste format te maken. Zodat alle leerlingen weten als ik dit doe krijg ik die straf. Je moet voorkomen om met verschillende maten te meten.*

Antwoord deelnemer 2. *Het blijft maatwerk. Een vast format is niet nodig. Als de verschillen te groot worden en er ontstaat een discussie dan ontstaat van zelf wel een standarisatie.*

Antwoord deelnemer 3. *Het blijft maatwerk. De ene leerling zal je in de zelfde situatie eerder schorsen dan de andere. De ouders dienen bij schorsing op gesprek komen met het management. Niet met diegene waar het voorval heeft plaats gevonden. De ouders wordt uitgelegd wat ter grondslag ligt van de schorsing. Ook moet duidelijk gemaakt worden dat de ouder ook een gesprek met de leerling moet aangaan. Ook moet duidelijk worden als het nog een keer gebeurt er meer consequenties volgen. Bij interne schorsing dient de leerling van 8.00 uur to 17.00 uur aanwezig moet zijn. Hij moet heel veel werk krijgen. Het werk dat hij in de les zou moeten doen, dat moet hij doen in het herstel lokaal. Verder moet hij een werkstuk maken over het vergrijp. Wat niet af is gebeurt thuis.*

Antwoord deelnemer 4. *Er moet niet met verschillende maten gemeten worden. Er moet een vast format zijn waar van afgeweken mag worden. Er moet rekening gehouden worden met de persoonlijke omstandigheden van de leerling.*

Antwoord deelnemer 5. *Ik vind het een goed idee als leerlingen extern geschorst worden wij ze gewoon naar de rebound of structuurklas kunnen sturen. Daar loopt een therapeut rond en die kan samen met de betreffende leerling onderzoeken waarom het mis gegaan is. Dan kan heeft de leerling echt straf. Dan kan het niet thuis gaan feesten.*

Antwoord deelnemer 6. *Na 2 keer schorsing naar Steenbergen (andere locatie) sturen voor een langere periode. Laat het maar flink voelen. Even uit de vriendengroep. Laat ouders het ook maar voelen. Maar misschien moeten de ouders ook begeleid worden. Is geen taak van school!*

Vraag 8 Van school verwijderen

Kan van school verwijderen een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Antwoord deelnemer 1 *Mbt. de verwijderde leerling niet zo denk ik. Maar naar de anderen toe wel.*

Antwoord deelnemer 2. *Ja*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *Ja*

Antwoord deelnemer 5. *Ja*

Antwoord deelnemer 6. *Ja*

Waarom denk je dat.

Antwoord deelnemer 1 *Je haalt het probleem weg waardoor er rust in de tent komt. Het is tevens een voorbeeld stellen. Geen kind wil weg van zijn/haar vrienden.*

Antwoord deelnemer 2. *Soms moet je zeggen "hier scheiden onze wegen".*

Antwoord deelnemer 3. *Soms moet een leerling weg omdat hij een gevaar voor zich zelf of voor anderen is. Het is ook een waarschuwing. De meeste leerlingen willen gewoon op school blijven bij hun vriendjes.*

Antwoord deelnemer 4. *Soms moet je wel. Criminelen wil je niet op school.*

Antwoord deelnemer 5. *Leerlingen die expansief geweld vertonen ben je dan kwijt. Je kan beter hard inzetten. Schrikt leerlingen af.*

Antwoord deelnemer 6. *Als een aantal maatregelen nog niet helpen dan moet iemand maar weg. Bij ons op het plein is ook vaak de veiligheid in het geding. Dan kan zo'n leerling echt niet blijven.*

Aan welke voorwaarden moet verwijderen dan volgens jou voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Zorg voor plaatsing op andere school. Maar dit is een verplichting.*

Antwoord deelnemer 2. *Zorg voor plaatsing op andere school. Dit is een verplichting.*

Antwoord deelnemer 3. *In de vorm van uitruil met andere scholen.*

Antwoord deelnemer 4. *Zorg voor plaatsing op andere school. Dit is een verplichting.*

Antwoord deelnemer 5. *Je moet je houden aan regels.*

Antwoord deelnemer 6. *Zorg voor plaatsing op andere school. Dit is een verplichting.*

B. Interventies vanuit de literatuur

Vraag 1 Middel programma Step

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Brugklassen met een beperkt aantal docenten, zittend in vaste lokalen die dicht bij elkaar gelokaliseerd zijn.

Antwoord deelnemer 1. *Ja*

Antwoord deelnemer 2. *ja*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *Ja*

Antwoord deelnemer 5. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 6. *Ja/nee*

Waarom denk je dat ?

Antwoord deelnemer 1 *Geeft rust. Minder geloop. Meer sociale controle.*

Antwoord deelnemer 2. *We deden dit 12 jaar geleden bij de bbl. Het leidt tot meer binding, er is meer relatie. Dus een sterke mate van beïnvloedbaarheid. In welke mate het invloed heeft naast thuis- en vrijetijdssituatie is niet duidelijk. Je moet het niet overschatten. Het punt is dat het niet meer mag in verband met wet- en regelgeving. Het onderwijzermodel is niet meer toe gestaan. Engels moet bijvoorbeeld door een docent Engels gegeven worden. Kijk maar naar de structuurklassen in het speciaal onderwijs. Je kunt je afvragen of we door het niet meer toestaan van het onderwijzersmodel we meer antisociaal gedrag op ons afroepen en daardoor we zoveel problemen hebben met onze leerlingen. Een vast lokaal zal ook rust geven. Je biedt meer structuur en minder vrije ruimte. Het antisociaal gedrag vindt zowel plaats in de gestructureerde- als vrije ruimte setting. Echter meer in de vrije ruimte.*

Antwoord deelnemer 3. *In de eerste klas moet worden opgevoed. Op dit moment gebeurt dit niet. Het is high five hier het is high five daar in de gang. Ik vind dat er een zekere afstand moet zijn. Als het nodig is heb je geen gezag. Met name voor de basis en kader klassen is het een goed idee. Een vast lokaal heeft ook als doordeel dat ze niet op de gang kunnen "kwallenballen". Ik merk aan mijn mentorklas dat deze rustiger wordt doordat ze mij 9 uur per week hebben. Je hebt als mentor zoal zo meer binding. Hierdoor luisteren ze meer naar mij.*

Antwoord deelnemer 4. *Je hebt dan een team dat wil en kan omgaan met probleemleerlingen. Wel is het stigmatiserend. Het onderwijzersmodel heeft als nadeel dat je als docent vele uren met probleemleerlingen in de klas zit. Het kan zeer belastend zijn voor de docent.*

Antwoord deelnemer 5. *Je gaat ze kolonialiseren.*

Antwoord deelnemer 6. *Hoeft niet met weinig docenten. Wel een team die goed om kan gaan met deze groep. Ik vind niet goed dat leerlingen een vast lokaal krijgen. De leerling moet een wandelingetje kunnen maken en een praatje met vriendjes kunnen maken op de gang. Ook in elke lokaal is het anders vind ik een goed idee.*

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal aan voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Voor de klas moet een pedagogisch goed onderlegde docent staan.*

Antwoord deelnemer 2. *Uiteindelijk goedkeuring van de inspectie*

Antwoord deelnemer 3. *Een stevige docententeam heb je nodig. Misschien moeten ze wel b.v. een keer per dag naar een ander lokaal. Dan kunnen ze daaraan wennen voor volgend jaar. De docenten moeten dan gaan lopen. Vinden docenten niet prettig. Je moet dan met je spullen sjouwen.*

Antwoord deelnemer 4. *De leerlingen moeten wel de mogelijkheid hebben om even de klas uit te gaan. Een goed team die feeling heeft met deze leerlingen. En niet te veel uren in deze klassen.*

Antwoord deelnemer 5. *In de buitenwereld komen de brugklassers ook boefjes tegen. Waarom moet je ze beschermen. Laat ze maar alvast wennen aan de harde buiten wereld. Misschien is het een idee tot aan de herfstvakantie. Dan heb je een structuur opgebouwd en hebben ze hun vriendjes gevonden en dan moet je ze loslaten. Of alleen de brugklassen.*

Antwoord deelnemer 6. *Niet van toepassing*

Vraag 2 Middel programma Step variant.

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Leerlingen die antisociaal gedrag vertonen in de eerste klas , in het tweede jaar apart zetten (met beperkte docenten).

Antwoord deelnemer 1 *Tijdelijk ja. Definitief nee.*

Antwoord deelnemer 2. *ja*

Antwoord deelnemer 3. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 4. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 5. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 6. *nee*

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1 *Er moet ook weer een moment komen van herstel, terugkomen in de "normale" situatie. Denk b.v. aan een halfjaar.*

Antwoord deelnemer 2. *Ik vraag mij af, of wij niet per leerjaar een structuurklas moeten hebben. Op deze manier zorg je zowel voor de leerlingen die last hebben van leerlingen met antisociaal gedrag als de leerling die dit gedrag vertoont. Ook voor collega's die onmachtig zijn t.o.v. leerlingen die antisociaal gedrag vertonen help je. Nu rent de docent van klas a,b,c enz. en heeft slechts contact met enkelingen en heeft dus minder binding met leerlingen.*

Antwoord deelnemer 3. *Nee. Je haalt de boeven bij elkaar. Zij gaan zich stoer gedragen. Ja, Je hebt het voordeel van het speciaal onderwijs.*

Antwoord deelnemer 4. *Het wordt rustiger in de andere klassen.*

Antwoord deelnemer 5. *In de tweede klas is het lastigst. Dan komt alle puberteit samen. Waarom doen we niet in elk jaar een structuurklas. Dat geeft rust voor zowel collega's als leerlingen.*

Antwoord deelnemer 6. *De antisociale leerlingen kunnen opgevoed worden door de andere leerlingen. Ik stel voor om bij techniek basis leerlingen (vaker antisociaal) met mavo leerlingen samen te laten werken. De zogenaamde structuurklas wordt dan een soort vuilnisbak.*

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Geleidelijk aan en met goede afspraken. Het staat of valt met de docent. Didactiek is minder belangrijk. De docent moet zich goed kunnen verplaatsen in de belevingswereld van de leerling, goed empathisch vermogen en makkelijk een relatie met een leerlingen aan kunnen gaan. Ik denk in de eerste plaats aan een jonge docent. Het lokaal moet hun eigen zijn. Ze moeten het zelf in kunnen richten. Dan wordt het lokaal hun eigen verantwoordelijkheid. Eigenaarschap. Op de vaardigheden van docenten kan je klassen selecteren.*

Antwoord deelnemer 2. *Speciale groep docenten. Deze moeten competenties hebben om met deze leerlingen om te gaan. Daarnaast moeten zij kunnen werken in een **gedifferentieerde** klas. Bijvoorbeeld basis/kader klas. Daar zien wij het meeste antisociaal gedrag. In die structuurklas zitten 12 leerlingen. Er dienen duidelijke indicatoren zijn om te bepalen wie in die klas hoort. Leerlingen die gekaderd moeten worden en die structuur nodig hebben.*

Antwoord deelnemer 3. *Alleen voor de combinatie basis en kader. Mavo heeft andere uitleg, meer tempo nodig. Een combinatie met basis, kader en mavo is geen goed plan. Klassen moeten wel maar maximaal 12 leerlingen hebben. Ze moeten bovendien niet in het hoofdgebouw gesitueerd worden. Herstel moet mogelijk zijn. Maar hoog uit in het midden en op het einde van het schooljaar. Daarna weer een groot vergrijp, dan zijn je kansen verkeken. Ook moeten ze andere pauzes hebben. Het lesrooster moet ook anders uit zien. Minimale rooster voor de kernvakken en veel leefstijlmomenten inbouwen. Je moet als school pedagogisch aan de slag. Je hebt hierbij stevige docenten nodig.*

Antwoord deelnemer 4. *Een sterk team, een sterke mentor.*

Antwoord deelnemer 5. *De klas moet niet in het gebouw gesitueerd worden. De leerlingen die na zes weken sociaal wenselijk gedrag vertonen mogen weer terug. Echt anti sociale leerlingen kunnen goed gedrag zes weken niet volhouden. Voor de minder anti sociale leerlingen moet je het weer langzaam opbouwen. S'morgens bijvoorbeeld in je structuurklas 'smiddags weer in de gewone klas. Laat ze langzaam opbouwen. Ik vind het ook prima als leerlingen uit de structuur klas maar drie keer per jaar weer naar een normale klas kunnen vertrekken. Echter vind ik wel waarom zou je leerlingen tegen houden als ze er al aan toe zijn om weer in een normale klas te*

zitten. Als je je antisociaal gedrag blijft vertonen in de structuurklas dan hoor jij niet meer op onze school.

Antwoord deelnemer 6. *Niet van toepassing*

Vraag 3 Middel programma Step variant.

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Tweedejaars leerlingen, die in de eerste jaar antisociaal gedrag vertonen, en in een aparte klas zitten een beroepstraining aanbieden met daaraan gekoppeld een financiële beloning.

Antwoord deelnemer 1. *Ik vind dat alle leerlingen op basis niveau op een leerwerktraject te zetten.*

Antwoord deelnemer 2. *Leerwerktrajecten*

Antwoord deelnemer 3. *Met financiële beloning niet.*

Antwoord deelnemer 4. *Dat zijn leerwerktrajecten.*

Antwoord deelnemer 5. Ja

Antwoord deelnemer 6. Ja

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1. *Het zijn doe leerlingen.*

Antwoord deelnemer 2. *Op dit moment volgen ongeveer 3 leerlingen een leerwerktraject. Deze zijn nog sterker omdat de leerling naast een beperkt aantal uren op school zij stage lopen. De buitenwereld vormt bij deze leerlingen meer dan school. Een goed stagebedrijf is goudwaard. Te laat komen doe je minder gauw op een stageplek dan op school. Binnen een stagebedrijf leren ze veel eerder antisociaal gedrag af dan op school. Het aantal leerlingen die zo'n traject volgen moet eigenlijk meer worden; zo'n 12 leerlingen. Helaas zijn er te veel docenten die de overtuiging hebben dat deze leerlingen meer op school leren dan op een stage plek. Ook vinden een aantal docenten het te belastend. Het contact houden met de buitenwereld is meer werk. Ook hebben de docenten de overtuiging dat leerwerktraject doorstroming naar het MBO bemoeilijkt. Het docententeam bepaalt of een leerling in aanmerking komt voor leerwerktraject. Ook heb je toestemming nodig van de ouders.*

Antwoord deelnemer 3. *Ze zijn een opleiding aan het doen. Hiervoor hoeft geen financiële beloning tegenover te staan. Dadelijk doen ze het alleen al voor het geld. Er zijn een aantal leerlingen op school nog opgevoed kunnen worden. Wij zijn een school. Dan moet ik naar allerlei bedrijven gaan. Je moet dingen doen waar je goed in bent. Als er dingen boven je pet gaan dan moet je dat niet doen. Dit hoort in een ander traject thuis (niet op school). Het kost bovendien heel veel geld. We kunnen dat geld beter besteden aan kleinere klassen. Ik heb vraagtekens bij het rendement. Is dit ooit gemeten?*

Antwoord deelnemer 4. *Zij hebben vaak problemen om op het mbo te komen. Voor sommige leerlingen is dit een uitkomst.*

Antwoord deelnemer 5. *Het is jammer dat het pas officieel in de derde klas mag. Ik denk dat het ten goede van leerling zal zijn als ze in de tweede al een leerwerktraject kunnen doen. Voor veel leerlingen zitten wij nog steeds teveel in de theorie.*

Antwoord deelnemer 6. *Er zijn leerlingen die niet in de schoolbanken passen. Moeilijk om goede stageplek te vinden. Kan wel belemmerend zijn voor bedrijven. Het nadeel is dat de leerling kiest voor techniek dan ook naar het mbo van techniek moet gaan. De leerling heeft minder keus.*

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Antwoord deelnemer 1. *Er moet draagvlak voor zijn. In ons team heerst de angst dat leerlingen geen plek krijgen op het MBO. Dit is volgens mij niet waar. Ze zijn vaak al zelfstandiger en ze hebben al vaak een stageplek. Ook hebben ze vaak meer aanzien op school omdat ze al werken. Ook vertonen ze minder antisociaal gedrag omdat ze niet meer de theorie vakken hoeven te volgen. Er moet een goed programma voor zijn. Er moet een map met goed lesmateriaal zijn waaruit de leerlingen zelfstandig kunnen werken. Basis leerlingen kunnen als het om doen gaat vaak zelfstandiger werken dan MAVO leerlingen. Het geldt wat we voor deze leerlingen krijgen kunnen we steken in het begeleiden op het werk.*

Antwoord deelnemer 2. *Als alle basis leerlingen dit gaan doen kunnen de lessen voor taal en rekenen klassikaal plaats vinden.*

Antwoord deelnemer 3. *De kosten en baten moeten in evenwicht zijn. Hoeveel leerlingen slagen uiteindelijk. Hoeveel leerlingen vertonen geen antisociaal gedrag. En wat kost het.*

Antwoord deelnemer 4. *Als de leerling is niet op school te houden is en niet op speciaal onderwijs hoort is dit een oplossing. Als ze op school zijn zet ze dan wel bij elkaar. Misschien kan een warme overdracht naar het mbo de leerlingen helpen.*

Antwoord deelnemer 5. *Moet een goede stage plek zijn en goede stagebegeleiders. Geef ze een gerichte stage opdracht mee. Dan hebben ze een inhoudvolle stage. Ze leren veel op stage en hebben kans op veel succes ervaringen.*

Antwoord deelnemer 6. *Goede stageplekken. De leerling moet echt weten dat ze techniek etc. willen. Je moet er eigenlijk een apart klasje van maken. Ze zitten bij ons twee dagen 6 uur achter elkaar in de klas. Steeds komt er een andere klas binnen. Dit is niet handig. De leerlingen kunnen niet zelfstandig werken. Wij moeten die constant maar aan de gang houden terwijl we de les van*

de andere leerlingen moeten opstarten en doen. Je kan ze een draaiboekje geven, maar ze staan dan regelmatig toch weer in de weg van de andere leerlingen. Als er geen roosterruimte overdag is dan moet dat dan maar 's avonds.

Vraag 4 Middel programma Step variant.

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Derdejaars die in de aparte klas hebben gezeten bij herhaald antisociaal gedrag plaatsen voor twee/drie maanden in een klas met extra voorzieningen (individuele instructie, lichte psychologische hulp).

Antwoord deelnemer 1 ja misschien wel. Op dit moment hebben we het bij onze andere lokatie.

Antwoord deelnemer 2. Ja/nee

Antwoord deelnemer 3. Nee

Antwoord deelnemer 4. Ja/nee

Antwoord deelnemer 5. Ja/nee

Antwoord deelnemer 6. nee

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1 Aandacht voor de leerling en zijn gedrag. Goede en minder goede zaken benoemen, laten herkennen en erkennen. (spiegel voorhouden en consequenties laten zien).

Antwoord deelnemer 2. Ik heb vraagtekens over hoe effectiviteit het is.

Antwoord deelnemer 3. Wij moeten ons bezig houden met onderwijs. Dit gaat allemaal ten koste van het onderwijs.

Antwoord deelnemer 4. Soms heeft het effect en soms niet. Je moet in eerste instantie een leerling op school weer een kans geven.

Antwoord deelnemer 5. Je moet kijken waar komt het gedrag vandaan. Is het verveling of een stoornis. Het is belangrijk dat in de onderbouw een goede basis wordt gelegd. Met name in de eerste klas.

Antwoord deelnemer 6. *De leerling moet gewoon naar school komen en buiten schooltijd moet er begeleiding zijn. Kan die niet naar school komen dan hoort de leerling in het speciaal onderwijs.*

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Goed pedagogisch klimaat. Leerlingen die structureel antisociaal gedrag vertonen maar waar wij van denken dat het tijdelijk van aard is moet je er alleen opzetten.*

Antwoord deelnemer 2. *Het blijft maatwerk.*

Antwoord deelnemer 3.

Antwoord deelnemer 4. *Niet in ons gebouw. Moet isoleren. Andere tijden, pauzes. Een keer krijg je de kans. Daarna moet er een andere oplossing gevonden worden.*

Antwoord deelnemer 5. *Ik zou kijken hoe oud ze zijn. Als ze oud (16 jaar) genoeg zijn en is er sprake van verveling (willen meer doen) zou ik ze laten doorstromen naar het MBO*

Antwoord deelnemer 6. *Begeleiding buiten schooltijd. De leerling moet in ieder geval voor techniek gewoon naar school komen (eventueel samen met de leerwerktraject leerlingen).*

Vraag 5 Middel taakspel

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Brugklassers taakspel laten spelen. Zie youtube taakspel groep 8

Antwoord deelnemer 1 .*nee*

Antwoord deelnemer 2. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 3. *nee*

Antwoord deelnemer 4. *ja*

Antwoord deelnemer 5. *ja*

Antwoord deelnemer 6. *ja*

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1. *Er is in een lesuur geen tijd voor om individuele leerlingen te beoordelen op hun gedrag. Je verliest het overzicht. Ik ben wel een voorstander van een beloningssysteem.*

Antwoord deelnemer 2. *Het is erg behavioristisch om zo constant conditionering te krijgen. Dit stuit mij tegen mijn borst omdat het de vrije geest in de weg zit. Maar het kan werken. Het blijft echter maatwerk. Bij sommige werkt het, bij sommige niet. Sommige hebben vaak een beloning nodig voor goed gedrag, anderen niet.*

Antwoord deelnemer 3. *Als je op school bent hoor je bepaalde dingen te doen en daar hoeft niet altijd een beloning tegenover te staan. Als je geen antisociaal vertoont moet een vanzelfsprekendheid zijn. Je kan het wel een keertje in je klas doen. Als je dit wel doet dan stimuleer je misschien wel antisociaal gedrag. Je hoort je gewoon te gedragen. Ik informeer ook de ouders van leerlingen die antisociaalgedrag vertonen. Ik vind dat de ouders dat moeten bespreken met de betreffende leerling.*

Antwoord deelnemer 4. *Kan misschien helpen.*

Antwoord deelnemer 5. *Leer ze maar dat bij goed gedrag een beloning tegen over staat. Het is in deze tijd en deze leeftijd erg moeilijk om je goed te gedragen. Mag best wel een beloning tegen overstaan.*

Antwoord deelnemer 6. *Leerlingen die eerder met de opdracht klaar zijn moeten het laatste uur eerder naar huis mogen. Dan hebben we meer tijd voor de andere leerlingen. Bovendien zij zijn gewoon klaar.*

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Beloning is maatwerk. Soms moet je een klas uitkiezen die goed zijn best heeft gedaan. Deze moet je dan een feestje gunnen. Soms kan je een slecht functioneerde klas recette door bij goed functioneren te belonen.*

Antwoord deelnemer 2. *Binnen wet en regelgeving. Daar heb je ook mee te maken. Je kan leerlingen niet zomaar een uurtje vrij geven. Belonen werkt alleen als het direct achter de activiteit plaats vindt. Hoe langer je de tijdspannen maakt hoe moeilijker het wordt.*

Antwoord deelnemer 3. *Niet van toepassing*

Antwoord deelnemer 4. *In de klas. Beloning even op de i-pad.*

Antwoord deelnemer 5. *Eerst inzetten elk uur in de brugklas tot en met de herfst vakantie en dan af en toe. Je kan het als klas doen. Je geeft b.v. aan een klas drie kaarten als ze echt misdragen, neem je een kaart in.*

Antwoord deelnemer 6. *Je moet de beloning zo doen als de zogenaamde men uren. Een soort flexibel uur. In principe ben je vrij maar als je niet klaar bent moet je gewoon blijven. Het moet wel gefaciliteerd worden!*

Vraag 6 Middel cognitieve gedragstherapie

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag

Leerlingen met gedragsproblemen cognitieve gedragstherapie aanbieden

Antwoord deelnemer 1. *ja*

Antwoord deelnemer 2. *Ja.*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *ja*

Antwoord deelnemer 5. *ja*

Antwoord deelnemer 6. *Ja*

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1. *Ben het er eigenlijk wel mee eens. Niet elke mentor kan het.*

Antwoord deelnemer 2. *Is ook weer een middel. Onze schoolmaatschappelijke werkster heeft een budget om indien nodig een psycholoog voor een leerling in te zetten. Dit gaat meestal voor onderzoek. Tijdens mentor uur kan je allerlei dingen doen om goed onderwijs te ondersteunen. Ontspanningsoefeningen, concentratieoefeningen, studievaardigheden, groepsdynamische gerelateerde opdrachten . Het is de vraag of het leerrendement van een specialist groter is .*

Antwoord deelnemer 3. *Je kan dit laten doen door de mentoren. Concentratieoefeningen, ontspanningsoefeningen enz..*

Antwoord deelnemer 4. *Misschien kunnen mentoren ook eenvoudige oefeningen met leerlingen doen.*

Antwoord deelnemer 5. *Heel veel van die vaardigheden kunnen ze niet. Ik vind het heel belangrijk. We hebben leerlingen van zeer verschillende opvoedstijlen.*

Antwoord deelnemer 6. *Buiten school, door een specialist*

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Antwoord deelnemer 1 *Wie is hierin gespecialiseerd? Is dit op vrijwillige basis. Wat vinden ouders hiervan? Je moet een goede relatie met deze leerlingen hebben.*

Antwoord deelnemer 2. *Als het richting therapie gaat is dit niet meer de taak van school. Tijdens mentoruur kan wel een en ander plaats vinden.*

Antwoord deelnemer 3. *Er moet een goed doordacht programma gemaakt worden en de mentoren moeten hierin opgeleid worden. Het moet zo in elkaar zitten dat alle mentoren hieraan mee kunnen doen. Als we allemaal hetzelfde doen dan krijg je uniformiteit. Er moet een duidelijke structuur zijn en mensen moeten erop aangesproken worden indien ze het niet doen. Het management moet hiermee bezig zijn. Ik heb in de mentoruur nog geen*

concentratieoefeningen gedaan. Daar heb ik nog geen tijd voor gehad. Voor de proefwerkweek in juni ga ik dat doen.

Antwoord deelnemer 4.

Antwoord deelnemer 5. *Een groot deel ligt deze taak bij de mentor. Een betere leerstijlmethode "Equip" daar staat meer over antisociaal gedrag in (normen/waarden de doem gedachten /helpende gedachten enz). Veel docenten zijn niet opgeleid met leerstijl.*

Antwoord deelnemer 6. *Buiten school, door een specialist. Meer binding maken in de klas zal niet leiden tot minder antisociaal gedrag. De leerling die antisociaal gedrag vertoont zal dat blijven doen.*

Vraag 7 Middel mentorinterventies.

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Leerlingen die problemen hebben krijgen een mentor (buddy; big brother/sister).

Antwoord deelnemer 1. *nee*

Antwoord deelnemer 2. *Ja*

Antwoord deelnemer 3. *Ja*

Antwoord deelnemer 4. *Ja*

Antwoord deelnemer 5. *ja*

Antwoord deelnemer 6. *ja*

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1. *Zo werkt het niet met pubers. Ze zullen elkaar vaker steunen in hun gedrag dan aanspreken*

Antwoord deelnemer 2. *Als ik verbinding hebt met iemand dan ben ik bereid om naar diegene te luisteren . Als je binding kan maken tussen/in peergroups dan heeft dit meer resultaat dan een docent die binding probeert te krijgen.*

Antwoord deelnemer 3. *Er zullen kinderen zijn waarbij het werkt, maar ook zullen er kinderen zijn waarbij het niet helpt. Dit heeft allemaal te maken met achtergrond, opvoeding en situaties waarin de leerling zit. Ik wil het uitproberen.*

Antwoord deelnemer 4. *Kan misschien helpen.*

Antwoord deelnemer 5. *Kan misschien helpen*

Antwoord deelnemer 6. *Mavo leerlingen kunnen basis leerlingen ondersteunen. Basis leerlingen vertonen vaker.*

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen

Antwoord deelnemer 2. *Het heeft alleen resultaat als de betreffende leerling de buddy aanvaardt. En de buddy zelf het wilt doen.*

Antwoord deelnemer 3. *Liefst een buddy binnen de klas. Hij/zij moet deze wel accepteren. De taak van de buddy moet wel duidelijk gekaderd zijn. De buddy moet ook niet echt met de leerling gaan praten over het probleem. Het gaat om hele kleine storende zaken. Op didactisch niveau kan je het ook doen. Een betere leerling helpt een leerling die niet zo goed mee kan. Je moet het dan wel steeds monitoren.*

Antwoord deelnemer 4. *Het heeft alleen resultaat als de betreffende leerling de buddy aanvaardt. En de buddy zelf het wilt doen.*

Antwoord deelnemer 5. *Een ouder iemand die dicht bij de persoon staan. Met name de minder weerbare leerlingen. Voor echte In de klas kan de hele klas buddy zijn.*

Antwoord deelnemer 6. *Je moet een groep buddy 's maken. Dan trek je een lootje en dan is hij of zij een week (een korte periode) een buddy. Je moet natuurlijk altijd na deze periode een evaluatiegesprek houden.*

Vraag 8 Middel rebound

Zal de volgende opzet een bijdrage leveren aan het verminderen van antisociaal gedrag.

Gebruik maken van reboundvoorziening

Antwoord deelnemer 1 *Ja*

Antwoord deelnemer 2. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 3. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 4. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 5. *Ja/nee*

Antwoord deelnemer 6. *Ja/nee*

Waarom denk je dat?

Antwoord deelnemer 1 A. *Je haalt ze uit hun comfortzone.*

B. Met rebound betrek je ook het thuisfront mee. Hierdoor zullen de meeste ouders in gesprek raken met hun kind. Het kind zal hierdoor "tot bezinning" komen.

Antwoord deelnemer 2. Ik heb vraagtekens bij de effectiviteit. Op dit moment zitten er twee leerlingen bij de Rebound. De ene leerlingen zal hoogstwaarschijnlijk niet meer op onze school terug komen. De ander ontwikkeld zich erg goed. Ik had niet gedacht dat zijn gedrag zo ten positieve kon veranderen. Je kunt je afvragen is de Rebound voor het kind of voor de school.

Antwoord deelnemer 3. Als we een structuurklas hebben is het misschien niet nodig. Als je niet pas in de structuurklas dan hoor je niet bij ons op school. Dan moet je gewoon weg.

Antwoord deelnemer 4. Soms is het effectief maar soms ook niet.

Antwoord deelnemer 5. Moet wel therapie aanwezig zijn.

Antwoord deelnemer 6. Vraag tekens bij efficiëntie. Sommige leerlingen heeft het wel effect.

Aan welke voorwaarden moet deze opzet minimaal voldoen.

Antwoord deelnemer 1 Goede begeleiding en ondersteuning is een must.

Antwoord deelnemer 2.

Antwoord deelnemer 3.

Antwoord deelnemer 4. Niet in ons gebouw.

Antwoord deelnemer 5. Er moet een keer in de zoveel tijd een ggz therapeut zijn.

Antwoord deelnemer 6. Bij de rebound moeten dezelfde regels gelden als bij ons .

Kan je een rangorde maken welke middelen volgens jou het effectiefste zijn.

Antwoord deelnemer 1 Structuurklassen en leerwerk trajecten

Antwoord deelnemer 2 Structuurklassen en leerwerk trajecten

Antwoord deelnemer 3 Buddy is zeer beperkt. Ik laat leerlingen op papier schrijven wat ze vinden van zich zelf en andere leerlingen in de klas. Ik heb dat al zo'n zes keer gedaan. Hier ga ik dan individueel een gesprek over aan. Ze zijn dan heel eerlijk. De onderliggende verhoudingen zijn verbeterd.

Antwoord deelnemer 4.

Antwoord deelnemer 5. Opleiding docenten het meest effectiefst

Antwoord deelnemer 6.

Bijlage 4 Uitnodiging interview

Beste collega's

Op dit moment doe ik binnen de academische opleiding midden en west Brabant een praktijkonderzoek.

De academische opleiding is ontstaan door het besef dat leraren en scholen een eigen rol moeten spelen bij ontwikkeling en onderzoek. Tegenwoordig komt de kennis en mening van docenten steeds meer centraal te staan. Jarenlang waren het vooral universiteiten, hogescholen en pedagogische centra die onderzoek deden en nieuwe benaderingen ontwierpen voor het onderwijs, waarna de uitvoering gelegd werd bij de 'meesters en juffen'. Helaas werkt deze benadering niet altijd goed. Praktijkonderzoek in de school is onderzoek dat wordt uitgevoerd door docenten en studenten (leraren-in-opleiding), waarbij op een systematische wijze in interactie met de omgeving antwoorden verkregen worden op vragen die ontstaan in de eigen onderwijspraktijk en gericht zijn op verbetering van deze praktijk (van der Donk & van Lanen, 2016).

Mijn praktijk onderzoek gaat over antisociaal gedrag. Hierbij hanteer ik de definitie van de Inspectie van het Onderwijs: "Handelen dat afbreuk doet aan het welbevinden van anderen". Deze definitie geeft in een schoolsituatie voldoende mogelijkheden voor interpretatie van antisociaal gedrag. Bovendien komt deze definitie overeen met de op scholen gebruikelijke term "storend gedrag".

Ik heb gekozen voor dit middel omdat ik bij ons op school veel antisociaal gedrag en ongemotiveerde leerlingen zie. Dit uit zich in een grote mond hebben, niet van plan zijn mee te doen in de lessen, storende geluiden maken, docenten provoceren, geen spullen bij zich hebben, geen huiswerk maken enz. enz. Ik vond enerzijds dat het tijd werd dat dit bespreekbaar wordt, anderzijds werd het tijd dat er onderzoek plaats vindt in wat we kunnen doen om het antisociaal gedrag op school te verminderen.

In een literatuurstudie heb ik mij verdiept in de oorzaken van antisociaal gedrag. Vervolgens ben ik opzoek gegaan naar de meest succesvolle interventies die gedaan zijn voor het verminderen van antisociaal gedrag op scholen. Hierbij kwam ik tot zeven interventies.

Gaarne wil ik binnen een plus minus twee uur durende interview met jou onderzoeken hoe jij de in onze school gehanteerde interventies om sociaal gedrag te verminderen ervaart en hoe jij kijkt tegen de door mij uit de literatuur gehaalde interventies.

In de bijlage zie je de betreffende vragen.

Graag wil ik weten welke tijdstippen in de week jou het beste uit komt.

Alvast bedankt,

Groetjes Jennifer Derks